

Vientiselvityskaavakkeen täyttöohjeen laatiminen puolustusministeriölle

Annika Huhtala

Tekijä	
Annika Huhtala	
Koulutusohjelma	
Johdon assistenttityön ja kielten koulutusohjelma	
Opinnäytetyön nimi	Sivu- ja liitesivumäärä
Vientiselvityskaavakkeen täyttöohjeen laatiminen puolustusministeriölle	45 + 5
<p>Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena oli ohjeistaa puolustusministeriön asiakkaita vientiselvityskaavakkeen täyttämisessä. Produktina opinnäytetyössä syntyi vientiselvityskaavakkeen täyttöohje. Produktin lisäksi vanhaa vientiselvityskaavaketta päivitettiin.</p> <p>Idea opinnäytetyöhön ja toimeksianto tulivat työharjoittelun aikana syksyllä 2016. Työharjoittelussa työnkuvaan kuului vientiselvitysten vastaanottaminen, tarkastaminen, ongelmien selvittäminen sekä selvitysten koostaminen raportiksi. Tarve ohjeen luomiselle oli suuri, koska puolustustarvikeviejät tekivät kaavaketta täyttäessään paljon turhia virheitä, jotka johtuivat pääasiassa väärän tiedon syöttämisestä väärään kohtaan. Näiden virheiden selvittäminen vei sekä ministeriön että yritysten työntekijöiden aikaa ja resursseja. Ohje luotiin työharjoittelussa tulleiden kokemusten perusteella, ja kokemusten juridisena tukena hyödynnettiin erityisesti lakia puolustustarvikkeiden viennistä. Valmis produkti luovutettiin ministeriön käyttöön 4.4.2017.</p> <p>Produktin lisäksi opinnäytetyössä esitellään toimeksiantaja, tutustutaan vientivalvonnan käsitteisiin ja lakiin puolustustarvikkeiden viennistä, käsitellään vientivalvontaa sekä kansainvälisellä että kansallisella tasolla, perehdytään valvontaan Tullin näkökulmasta sekä vertaillaan eri maiden raportointia.</p>	
Asiasanat	
asevalvonta, puolustushallinto, lupamenettely, puolustusvoimat	

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Tausta.....	1
1.2	Tavoite.....	1
1.3	Aineisto ja menetelmät.....	2
1.4	Keskeiset käsitteet	2
1.5	Aiheen ajankohtaisuus	2
1.6	Opinnäytetyön rakenne	3
2	Toimeksiantajan esittely	4
2.1	Oman osaston ja yksikön kuvaus	5
2.2	Puolustusministeriön ajankohtaiset hankkeet	6
3	Vientivalvonnan tausta	9
3.1	Kansainväliset velvoitteet.....	9
3.2	Kansallinen lainsäädäntö	9
3.2.1	Lain soveltamisen rajoitukset	10
3.2.2	Lupaviranomainen.....	10
3.2.3	Puolustustarvikkeiden määrittely	11
3.2.4	Kaksikäyttötuotteet.....	11
3.3	Vientivalvonnan läpinäkyvyys Suomessa	11
4	Lupaprosessi.....	13
4.1	Luvan hakeminen.....	13
4.2	Luvan myöntäminen.....	13
4.3	Loppukäyttäjän varmentaminen	14
4.4	Luvan voimassaolo	14
4.5	Luvan peruuttaminen	14
4.6	Lupaehtojen rikkominen	15
5	Lupamallit.....	16
5.1	Siirtolupa.....	16
5.1.1	Yksittäinen siirtolupa	17
5.1.2	Koontisiirtolupa	17
5.1.3	Yleinen siirtolupa.....	17
	Luotettavuustodistus	18
	Puolustusvoimat.....	19
	Esittely	19
	Huolto	19
	Huolto tai esittely Suomessa	19
	Yleinen siirtolupa vs. yksittäinen siirtolupa.....	19

5.2	Vientilupa	20
5.3	Välityslupa	20
5.4	Kauttakuljetuslupa.....	20
5.5	Ennakkolausuntopyyntö	20
6	Tulli	21
6.1	Vienti.....	21
6.2	Siirto	21
6.3	Tullinimike.....	21
7	Vientiselvitykset.....	23
7.1	Vientien ilmoitusvelvollisuus.....	23
7.2	Vientiselvityksen toimittaminen	23
7.3	Vientiselvitysten tarkastaminen	24
7.4	Ongelmatilanteet.....	24
7.5	Yleisimmät virheet selvityksen täytössä	25
7.6	Yhteydenpito luvanhaltijoihin.....	26
8	Raportointi.....	27
8.1	Vientiselvitykset raportiksi	27
8.2	Suomen raportointi.....	27
8.3	Muiden valtioiden raportointi	28
8.3.1	Ruotsi.....	28
8.3.2	Ranska.....	29
9	Produktin luomisprosessin kuvaus	30
9.1	Vientiselvityskaavakkeen päivittäminen	30
9.2	Varsinaisen produktin laatiminen	32
9.3	Palautekyselyn laatiminen yrityksille	32
9.4	Kyselypalaute	34
9.5	Produktin viimeistely	36
9.6	Hyvän hallintotavan toteutuminen produktissani.....	37
10	Pohdinta.....	38
10.1	Produktini arvo	38
10.2	Sähköisen järjestelmän vaikutus	38
10.3	Oman oppimisen arviointi.....	39
10.4	Opinnäytetyöprosessin arviointi	39
	Lähteet	41
	Liitteet.....	46
	Liite 1. Ohje.....	46
	Liite 2. Vientiselvityskaavake.....	50

1 Johdanto

Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä laadin toimeksiantajani puolustusministeriön asiakkaille ohjeen puolustustarvikkeiden vientiselvityskaavakkeen täyttöön. Ohjeen lisäksi päivitin jo olemassa olevaa vientiselvityskaavaketta vastaamaan nykyisiä tarpeita. Produktieni tueksi esittelen vientivalvontaa säätelevän juridiikan sekä kuvaan vientiselvityssessin askel askeleelta.

1.1 Tausta

Opinnäytetyöni aihe syntyi syksyn 2016 ja tammikuun 2017 aikana suoritettuna, opintoihini kuuluvan työharjoittelun aikana puolustusministeriössä. Työharjoittelussa tehtäviini kuului yleisten assistenttitehtävien lisäksi puolustustarvikkeiden vientivalvontaan osallistuminen. Lupaprosessissa avustamisen lisäksi vastasin vientiselvitysten vastaanottamisesta, tarkastamisesta, kirjaamisesta sekä vuosittaisesta raportoinnista.

Perehdyttyäni selvitysten tarkastamiseen huomasin nopeasti, kuinka paljon niin sanottuja turhia virheitä yritykset tekivät vientiselvityskaavaketta täyttäessään. Turhilla virheillä tarkoitan väärän tiedon täyttämistä väärään kohtaan kaavakkeessa. Virheiden selvittämiseen ja korjaamiseen kului huomattava määrä aikaa, ja tämä aika oli pois muusta toimistotyöskentelystä. Virheiden selvittäminen työllisti turhaan sekä ministeriön että yrityksen työntekijöitä.

Tiedustellessani asiaa vakituisilta työntekijöiltä kuulin, että yksi syy virheiden suureen määrään saattoi olla virallisen täyttöohjeen puuttuminen. Sekä minä että kollegani puolustusministeriössä koimme heti tärkeäksi sen, että käyttäisin opinnäytetyömahdollisuuteni parantaakseni puolustusministeriön vientivalvonnan ohjeistusta.

1.2 Tavoite

Opinnäytetyöni tavoitteena on luoda yrityksille mahdollisimman informatiivinen ja selkeä ohje vientiselvityskaavakkeen täyttöön. Ohjeesta on käytävä ilmi vastaukset yleisimpiin kysymyksiin, ja sen tarkoituksena on minimoida selvityksen asianmukaiseen täyttöön liittyvät epäselvyydet. Täyttämällä kaavake ohjeeni mukaisesti säästyisi sekä ministeriön että yrityksen aikaa ja resursseja.

1.3 Aineisto ja menetelmät

Opinnäytetyöni aineisto perustuu pitkälti omaan viiden kuukauden kokemukseeni vientiselvitysten käsittelijänä puolustusministeriössä. Vientivalvontaan liittyvät käsitteet tulivat tutuksi työn kautta, ja minulla onkin vahva asiantuntemus niiden määritelmistä. Käsitteiden lisäksi sain laajan kokemuksen siitä, millaisia virheitä yritykset saattavat kaavaketta täyttäessään tehdä. Kokemukseni juridisena tukena käytän erityisesti lakia puolustustarvikkeiden viennistä (282/2012), johon tulen jatkossa viittaamaan lyhenteellä PTV. Lisäksi tarkastelen lyhyesti vientivalvontaa kansainvälisen asekauppasopimuksen, Euroopan unionin neuvoston kannan sekä hyvän hallintotavan pohjalta.

1.4 Keskeiset käsitteet

Vientivalvontaan sisältyy paljon erityissanastoa, ja lukijan on hyvä tietää kahden usein käyttämäni termin määritelmä ennen opinnäytetyöni lukemista.

Viennillä tarkoitan sekä yleisesti puolustustarvikkeiden kuljetusta Suomen rajojen ulkopuolelle, että virallista määritelmää, jonka mukaan vienti tarkoittaa puolustustarvikkeiden kuljetusta Euroopan talousalueen ulkopuolelle.

Koska suurin osa puolustustarvikkeistä on yrityksiä, puhun yrityksistä tekijöinä. On kuitenkin muistettava, että puolustustarvikkeiden vientilupia saavat hakea ja hyödyntää niin yritykset kuin yksityisetkin henkilöt. *Yritys*-sanon sijaan saatan viitata tekijään myös sanoilla *ilmoittaja*, *luvanhaltija* tai *viejä*.

1.5 Aiheen ajankohtaisuus

Suomen asevientien ja sitä koskeva raportointi olivat voimakkaasti esillä vuoden 2016 loka-kuussa. Tuolloin Helsingin Sanomat julkaisi ajatushautomo SaferGlobe:n raportista seuraavaksi tunteikkaan artikkelin (Nieminen 2016) koskien Suomen asevientien kiistanalaiseen Persianlahden maihin. Artikkelissa kohua herätti Suomen aseviennin kääntyminen Euroopasta Lähi-itään sekä erityisesti kaupanteko Jemenin sotaan osallistuvien maiden kanssa. Esimerkiksi Saudi-Arabia, jonne myönnettiin vuonna 2015 vientilupia yhteensä 2,7 miljoonan euron arvosta (NRF 2015, 4-5), on liittoumansa kanssa iskenyt useasti siviili-kohteisiin (Nieminen 2016). Artikkelissa oli useita asiavirheitä, jotka ministeriö joutui 2.11 julkaisemassaan vastineessa korjaamaan (PLM kannanotto 2016).

1.6 Opinnäytetyön rakenne

Opinnäytetyöni alkaa toimeksiantajani esittelyllä, jotta lukija saa paremman kuvan siitä, mitä puolustusministeriön toimenkuvaan kuuluu. Ministeriön lisäksi esittelen tarkemmin oman osastostani ja yksikköni, joissa työskentelin työharjoitteluni aikana.

Toimeksiantajani esittelyn jälkeen on aika tarkastella vientivalvontaa, jotta lukija tietää, mihin produktini liittyvät. Vientivalvonnasta esittelen lyhyesti kansainvälisen lainsäädännön, jonka jälkeen perehdyn syvemmin kansalliseen lainsäädäntöön. Kansallisessa lainsäädännössä tärkein on puolustustarvikkeiden vientilaki, joka toimii kokemukseni teoreettisena tukena. Esittelen myös yksityiskohtaisesti eri lupamallit, jotta lukija ymmärtää, mikä lupa soveltuu mihinkin tarkoitukseen. Kun lupaprosessi on käsitelty ministeriön puolesta, tarkastelen lyhyesti vientivalvontaa Tullin osalta.

Vientivalvonnan perusteiden esittelyn jälkeen voimme siirtyä seuraavaan vaiheeseen, eli toteutuneiden vientien ilmoittamiseen, jota käsittelen vientiselvitysosiossa. Selvitysten jälkeen siirryn raportointiin, jossa painopiste on erityisesti maiden välisessä vertailussa.

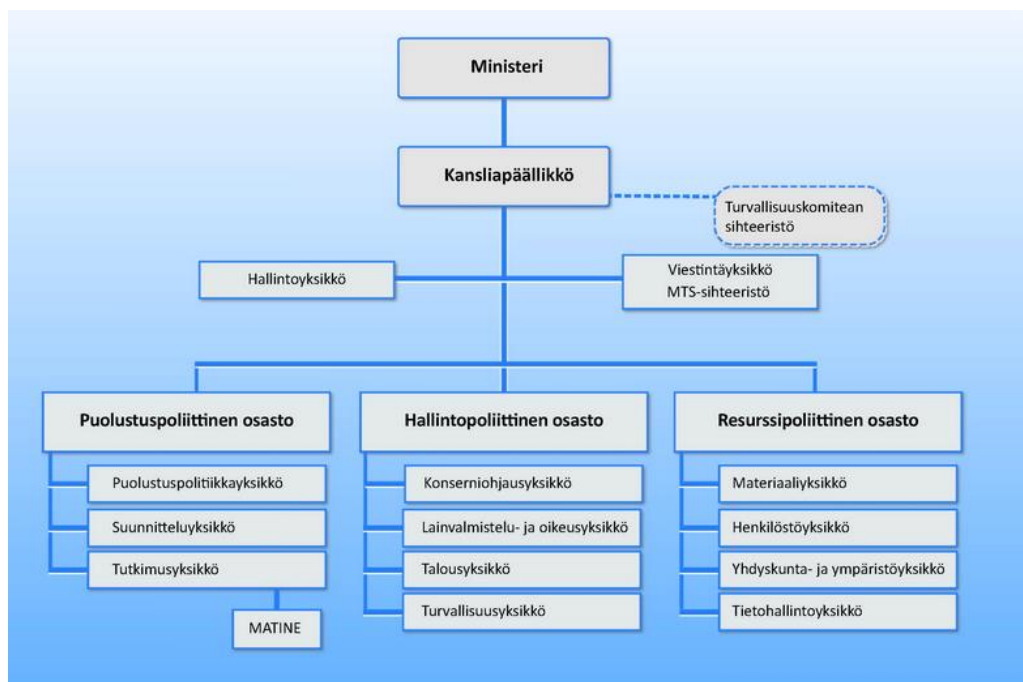
Luvussa 9 selostan lukijalle produktini luomisprosessin kulkua, ja tarkastelen produktiani hyvän hallintotavan näkökulmasta.

Opinnäytetyöni päättyy pohdintaosuuteen, jossa pohdin produktini tuomaa arvoa, sen elinikää sekä arvioin omaa oppimistani ja opinnäytetyöprosessiani.

2 Toimeksiantajan esittely

Opinnäytetyöni aihe on tullut toimeksiantona puolustusministeriöltä. Puolustusministeriön tavoitteena on ”vastata kansallisesta puolustuspolitiikasta ja turvallisuudesta sekä kansainvälisestä puolustuspoliittisesta yhteistyöstä” (Puolustusministeriö a). Valtioneuvostolta tulevat linjaukset kulkevat puolustusministeriön kautta Puolustusvoimiin, joka toimeenpääntee annetun ohjauksen. Puolustusvoimia johtaa Puolustusvoimain komentaja Pääesikunnan avustamana. Puolustusvoimien komentajana on toiminut vuodesta 2014 lähtien kenraali Jarmo Lindberg (Puolustusvoimat). Komentajaa avustava Pääesikunta sijaitsee aivan puolustusministeriön vieressä, ja organisaatiot tekevätkin päivittäin yhteistyötä, vaikka hallinnollisissa asioissa Puolustusvoimat on ministeriön alaista hallintoa. (Puolustusministeriö a.)

Puolustusministeriötä johtaa Sipilän hallituskaudella perussuomalaisten ministeri Jussi Niinistö. Hänen lisäksi ministeriötä johtaa korkein virkamies, kansliapäällikkö Jukka Juusti. Yhteensä ministeriössä työskentelee noin 130 henkilöä, joista noin 20 on sotilasvirkoja. (Puolustusministeriö a.) Kuvasta 1 näkyy ministeriön eri osastot ja yksiköt, jotka käsitteleven seuraavaksi.

Kuva 1. Puolustusministeriön organisaatiokaavio (Puolustusministeriö e)

Puolustusministeriön yhteydessä työskentelee *Turvallisuuskomitean sihteeristö*, jota johtaa yksikönjohtaja Vesa Valtonen (Turvallisuuskomitean sihteeristö). Turvallisuuskomitean tehtävänä on vastata Suomen kokonaisturvallisuudesta ja varautumisesta poikkeustilanteisiin. Komitea seuraa Suomen turvallisuusympäristön kehitystä ja antaa sitä koskevaa

ohjeistusta valtioneuvostolle sekä ministeriöille. (Turvallisuuskomitea.) Ministeriön yhteydessä sijaitsevan Turvallisuuskomitean sihteeristön tehtävänä on valmistella asioita Turvallisuuskomitean käsittelyyn. Yhteistyössä kaikkien hallinnonalojen, elinkeinoelämän ja eri järjestöjen kanssa sihteeristö pyrkii kartoittamaan yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta. (Turvallisuuskomitean sihteeristö.)

Hallintoyksikön tehtävänä on nimensä mukaisesti koko ministeriön hallinnon johtaminen ja kehittäminen. Käytännössä yksikön toimenkuvaan kuuluu muun muassa sisäinen turvallisuus, ministeriön hankinnat, matkahallinto, työsuojelu ja yhteistoiminta. (Hallintoyksikkö.)

Viestintäyksikkö huolehtii sekä ministeriön sisäisestä tiedotuksesta, että ministeriön ulkoisesta viestinnästä. Yksikkö suunnittelee esimerkiksi ministeriön lehdistötilaisuudet, seuraa alan uutisointia aktiivisesti sekä huolehtii mediayhteistyöstä. Yksikkö tuottaa myös sisältöä ministeriön nettisivuille. (Viestintäyksikkö.)

MTS eli Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta on vuonna 1976 perustettu parlamentaarinen komitea, joka työskentelee eduskuntakausittain. MTS kartoittaa yhteiskunnan varautumiskykyä erilaisiin kriisitilanteisiin, ja toimii foorumina turvallisuuspolitiikan, maanpuolustuksen ja poikkeusoloihin varautumisen asiantuntijoille ja järjestöille. (MTS a.) Suunnittelukunnalla on oma sihteeristö, joka on sijoitettu viestintäyksikön yhteyteen (MTS b).

Yllä lueteltujen erillisyyksiköiden lisäksi ministeriö jakaantuu kolmeen suurempaan osastoon: *puolustuspoliittiseen osastoon, hallintopoliittiseen osastoon sekä resurssipoliittiseen osastoon*. Puolustuspoliittinen osasto arvioi turvallisuus- ja puolustuspoliittisen toimintaympäristön kehitystä (Puolustuspoliittinen osasto). Hallintopoliittinen osasto koordinoi puolustushallinnon toimintaa ja taloutta sekä kehittää sen rakenteita. Näiden tehtävien lisäksi osastolla on sisäisen tarkastuksen yksikkö. (Hallintopoliittinen osasto.) Työharjoittelun aikana työskentelin resurssipoliittisella osastolla, josta kerron tarkemmin seuraavaksi.

2.1 Oman osaston ja yksikön kuvaus

Resurssipoliittinen osasto vastaa nimensä mukaisesti puolustushallinnon resurssien kehittämisestä ja hallinnoinnista. Näihin voimavaroihin luetaan konkreettisen puolustusmaterian lisäksi henkilöstö, ympäristö sekä tietohallinto. Voimavarojen lisäksi osasto vastaa kansainvälisestä puolustusyhteistyöstä, puolustushallinnon strategisista kumppanuuksista sekä puolustustarvikkeiden vientivalvonnasta. Osastoa johtaa ylijohtaja Raimo Jyväsjärvi.

(Resurssipoliittinen osasto.) Osasto jakaantuu neljään yksikköön aiemmin lueteltujen voimavarojen mukaisesti: henkilöstöyksikköön, yhdyskunta- ja ympäristöyksikköön, tietohallintoyksikköön ja materiaaliyksikköön.

Henkilöstöyksikkö hallinnoi koko puolustushallinnon henkilöstöresursseja esimerkiksi neuvottelemalla työehtoja, koordinoimalla henkilöstöä osaamista vastaaviin tehtäviin ja laatimalla koko henkilöstöä koskevia linjauksia. Puolustushallinnossa työskentelee yhteensä noin 15 500 palkattua henkilöä. (Henkilöstöyksikkö.)

Yhdyskunta- ja ympäristöyksikkö koordinoi puolustushallinnon tiloja ja alueita. Yksikön tehtävänä on huolehtia esimerkiksi Puolustusvoimien harjoitusalueiden ylläpidosta ja kehittämisestä sekä sotilaallisesti tärkeiden maa-alueiden valvonnasta. (Yhdyskunta- ja ympäristöyksikkö.)

Tietohallintoyksikön tehtävänä on hyvän tietohallinnon avulla uudistaa ministeriön toimintaa ja hallintoa sekä kehittää tietohallinnon hyödyntämisen mahdollisuuksia. Yksikkö avustaa myös turvallisuusviranomaisia tiedonhallinnassa. (Tietohallintoyksikkö.)

Työharjoitteluni aikana työskentelin *materiaaliyksikössä*, joka vastaa puolustushallinnon materiaalipolitiikasta ja siihen liittyvien hankkeiden ohjauksesta, osallistuu alan kansainväliseen yhteistyöhön sekä valvoo puolustustarvikkeiden vientiä. Materiaaliyksikköä johtaa kaupallinen neuvos Olli Ruutu. (Materiaaliyksikkö.)

2.2 Puolustusministeriön ajankohtaiset hankkeet

Puolustusministeriöllä on tällä hetkellä käynnissä kaksi hyvinkin merkittävää ja pitkäkestoisia hanketta, joista on uutisoitu paljon sekä kotimaassa että ulkomailla. Toinen hankkeista on merivoimien taistelualushanke Laivue 2020, ja toinen HX-hävittäjähanke.

Laivue 2020 on Puolustusvoimien strateginen alushanke, jossa on kyse Merivoimien vanhentuvan kaluston korvaamisesta ja päivittämisestä (Laivue 2020a, 7). Nykyisistä taistelualuksista seitsemän poistuu käytöstä viimeistään 2020-luvun puolella välissä, ja koska vanhojen huoltaminen ei ole enää kustannustehokasta, on tarkoituksena rakentaa neljä uutta monitoimikorvettia (Laivue 2020a, 4). Hanke on käynnistetty 25.9.2015, ja alusten on tarkoitus olla toimintakunnossa vuoteen 2027 mennessä (Laivue 2020a, 7).

Monitoimikorvetit (kuva 2) on tarkoitus rakentaa kahtena kokonaisuutena. Itse alukset rakennetaan kotimaassa, mutta asejärjestelmät hankitaan ulkomailta (Laivue 2020a, 22.)

Tärkeimpiä ominaisuuksia aluksille ovat muun muassa kyky kulkea Suomen haastavissa talviolosuhteissa sekä merimiinoittaminen (Laivue 2020a, 15). Koska kyseiset ominaisuudet eivät ole muualla maailmassa tavanomaisia (Laivue 2020a, 20), on alukset suunniteltu rakennettavan Suomessa. Rakentamalla alukset kotimaassa on mahdollista myös turvata alusten kotimainen huoltovarmuus, eli kyky huolehtia alusten ylläpidosta ja huoltamisesta kotimaisin voimavaroin (Laivue 2020a, 23). Huhtikuun lopulla uutisoitiinkin, että Puolustusvoimien logistiikkalaitos ja kotimainen Rauma Marine Constructions solmivat suunnittelu-sopimuksen, joka mahdollistaa perussuunnittelun aloittamisen. Sopimuksen arvoksi kerrottiin 7,5 miljoonaa euroa. (Kokkonen 2017.) Alukset aiotaan rakentaa vuosina 2019–2024, ja niiden on tarkoitus operoida vuoteen 2050 asti (Laivue 2020a, 4).

Kuva 2. Havainnekuva suunnitellusta monitoimikorvetista (Laivue 2020b)

HX- eli hävittäjähanke on mittakaavaltaan vieläkin suurempi kuin aiemmin mainittu Laivue 2020. HX-hankkeesta tekee merkittävän se, että kustannusarvioksi on arvioitu jopa 10 miljardia euroa (Aamulehti 2016). HX-hankkeen tarkoituksena on etsiä vuonna 2025 poistuville Horneteille seuraajat. Puolustusministeri Jussi Niinistö on valtuuttanut hankkeen käynnistymisen 19.11.2015 (Puolustusministeriö b), ja sen kokonaiskestoksi on arvioitu noin 15 vuotta. Tieto- ja tarjouspyynnöt on määrä käsitellä Sipilän hallituskauden aikana vuosina 2015–2019, ja varsinainen hankintapäätös jää seuraavalle hallitukselle 2020-luvun alkuun. (HX-hävittäjähanke.)

Toisin kuin Laivue 2020 -hankkeessa on tavoitteena, etsitään Hornetien seuraajaa ulkomailta. Ehdokkaina olevat hävittäjämallit on esitetty seuraavan sivun kuvassa 3. Ehdokkaina ovat yhdysvaltalainen Boeing (F/A-18 Super Hornet), ranskalainen Dassault Aviation (Rafale), eurooppalainen BAE Systems (Eurofighter Typhoon), yhdysvaltalainen Lockheed Martin (F-35) ja ruotsalainen Saab (JAS Gripen E) (Puolustusministeriö b).

Myös HX-hanke nytkähti eteenpäin huhtikuun lopulla, kun puolustusministeriö tiedotti lähettävänsä tarjouspyynnön kaikille hävittäjäkandidaateille. Tarjouspyyntö tullaan lähettämään keväällä 2018 neljän maan hallituksen kautta viidelle eri valmistajalle. (Puolustusministeriö g 2017.)

Kuva 3. MTV:n havainnekuva HX-hankkeen ehdokkaista ja aikataulusta (MTV 2015)

3 Vientivalvonnasta

Toimeksiantajan esittelyn jälkeen on aika siirtyä vientivalvontaan, johon laatimani ohje liittyy. Tämän luvun tarkoituksena on esitellä lainsäädäntöä sekä olennaisimpia käsitteitä niin, että lukijalle hahmottuu selkeämpi kuva siitä, mistä laatimassani ohjeessa on kyse.

Suomen asevientivalvontaa säätelee muun muassa kansainvälinen asekauppasopimus, Euroopan unionin neuvoston yhteinen kanta sekä Suomen oma lainsäädäntö. Käsittelen ensin lyhyesti kansainväliset velvoitteet, joiden jälkeen keskityn kansalliseen lainsäädäntöön.

3.1 Kansainväliset velvoitteet

Yksi Suomen asevientivalvontaa säätelevistä sopimuksista on kansainvälinen asekauppasopimus. Asekauppasopimus astui voimaan 24. joulukuuta vuonna 2014. Suomi ratifioi sen ensimmäisten joukossa jo ennen sen voimaantuloa huhtikuussa 2014. Sopimuksen tarkoituksena on velvoittaa valtiot sääntelemään aseiden kansainvälistä kauppaa ja estää aseiden laitton päätyminen konfliktialueille. Sopimus kieltää viennin maihin, joissa aseita voitaisiin käyttää sotarikoksiin, kansanmurhiin tai siviilejä vastaan. Suuret eurooppalaiset aseviejät, kuten Saksa ja Ranska, ovat ratifioineet sopimuksen. Sopimuksesta puuttuu kuitenkin suurten aseviejien, kuten Yhdysvaltojen, Venäjän, Kiinan, Intian ja Pakistanin ratifioinnit. (Kippo 2014.)

Toinen vientivalvontaa säätelevä kansainvälinen velvoite on Euroopan unionin neuvoston yhteinen kanta, joka astui voimaan 8.12.2008. Kannan tarkoituksena on velvoittaa valtiot kantamaan vastuun asevalvonnastaan sekä lisäämään keskinäistä tiedonvaihtoa avoimuuden lisäämiseksi. Myös tämän velvoitteen tavoitteena on vähentää aseiden vientiä konfliktialueille. Kanta edellyttää noudattamaan kansainvälisiä asevientikieltoja ja pakotteita, pidättäytymään jalkaväkimiinoista sekä epäämään luvan, jos on syytä olettaa aseita käytettävän ihmisoikeuksien loukkaamiseen tai aseviennin pitkittävän tai kärjistävän konfliktia. (Neuvoston yhteinen kanta.)

3.2 Kansallinen lainsäädäntö

Suomen kansallisesta lainsäädännöstä asevalvontaa säätelee laki puolustustarvikkeiden viennistä (282/2012), josta käytän lyhennettä PTV. Lain mukaan lupa vaaditaan aina, kun Euroopan unionin puolustustarvikeluettelossa puolustustarvikkeeksi määriteltyä tuotetta halutaan viedä, tuoda, kautta kuljettaa tai välittää Suomen alueella (PTV 2 luku 5-8 §).

3.2.1 Lain soveltamisen rajoitukset

Lakia puolustustarvikkeiden viennistä ei sovelleta, kun

- viejänä on puolustusvoimat, rajavartiolaitos, poliisi tai muu viranomaisen valtuuttama
- puolustustarvike siirretään Suomesta tilapäisesti ulkomaille, tai se on ollut tilapäisesti Suomessa ja palautuu ulkomaille (PTV 1 luku 2 §).

Puolustusvoimien ei siis tarvitse anoa lupaa, kun puolustustarvikkeita kuljetetaan tilapäisesti ulkomaille. Jos puolustustarvikkeet vaihtavat omistajaa ulkomaille, täytyy Puolustusvoimien hakea niiden kuljetukseen lupa. (Pitkänen 7.4.2017.)

Puolustustarvikkeiden vientilakia ei myöskään sovelleta, kun toinen valtio kuljettaa omistamansa puolustustarvikkeet Suomen kautta. Tällaisen viennin on kuitenkin perustuttava joko Pohjois-Atlantin sopimukseen SopS 65/1997 tai Euroopan unionin tai muun organisaation kriisinhallintatehtävään. (PTV 1 luku 2 § 3 mom.)

Viimeisessä rajatapauksessa lakia ei sovelleta, mikäli yritykselle on myönnetty lupa aluevalvontalain 755/2000 nojalla (PTV 1 luku 2 § 4 mom). Aluevalvontalaki on säädetty turvaamaan Suomen alueellinen koskemattomuus. Sen mukaan toisen valtion sotilasajoneuvo tai sotilas ei saa tulla Suomen alueelle ilman lupaa, ”ellei Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu”. (Aluevalvontalaki 2 luku 4 §.) Esimerkiksi valtiopäämiesten Suomen vierailuissa päämiestä kuljettava valtionilma-alus voi tulla Suomeen ilman lupahakemusta, mutta sen on silti etukäteen tehtävä ilmoitus Pääesikunnalle saapumisestaan Suomen alueelle. Vieraan valtion aluksen on ilmaistava kansallisuutensa kansallisuuslipulla ollessaan Suomen alueella. (Aluevalvontalaki 2 luku 11 §.)

3.2.2 Lupaviranomainen

Puolustustarvikkeiden vientivalvonnasta vastaa puolustusministeriö, jolta lupaa haetaan (PTV 4 luku 19 §). Poikkeuksena ovat puolustustarvikeluettelon tuoteluokkiin 1-10 tai 12 sisältyvät tuotteet, kuten räjähteet, alukset, kemialliset aineet sekä asejärjestelmät. Näiden tuotteiden vientiluvan myöntämisestä päättää valtioneuvoston yleisistunto. Valtioneuvoston yleisistunto päättää luvan myöntämisestä myös silloin, kun viennin arvo on huomattava tai asialla on ulko- ja turvallisuuspoliittista merkitystä. Tarvittaessa puolustusministeriön on pyydyttävä erikseen ulkoministeriöltä lausuntoa siitä, ettei luvan myöntämiselle ole ulko- ja turvallisuuspoliittisia esteitä. (PTV 4 luku 20 §.)

Puolustusministeriössä maastavientiasioita käsittelee erillinen, kolmen vuoden kausiksi nimetty työryhmä. Työryhmässä on edustettuina puolustusministeriön lisäksi ulkoministeriö, Pääesikunta, Suojelupoliisi, Poliisihallitus sekä Tullihallitus. Lupapäätöksen lisäksi työryhmä antaa tarvittaessa päätöksen vietävän tuotteen puolustustarvikemäärittelystä tai päätöksen ennakkolausuntopyyntöön. (PTV 4 luku 21 §.)

3.2.3 Puolustustarvikkeiden määrittely

Puolustustarvikkeiden vientilaissa määritellään puolustustarvike seuraavasti:

Euroopan unionin yhteisessä puolustustarvikeluettelossa määriteltyjä – erityisesti sotilaskäyttöön suunniteltuja tuotteita ja niitä varten suunniteltuja komponentteja, lisälaitteita, lisävarusteita, varustusta ja järjestelmiä. (PTV 1 luku 3 §.)

Euroopan unionin yhteisessä puolustustarvikeluettelossa tuotteet on jaettu 22 eri tuoteluokkaan, joita ovat esimerkiksi aseet, ampumatarvikkeet, pommit ja räjähteet, myrkylliset aineet, maakulkuneuvot, pinta- ja vedenalaiset sota-alukset, ilma-alukset, asejärjestelmät, panssarointi- ja suojaruuvit, sotilaallisten tilanteiden simulointiharjoitukset sekä erityisesti sotilaskäyttöön suunnitellut ohjelmistot (Euroopan unionin yhteinen puolustustarvikeluettelo). Kuten listasta käy ilmi, fyysisen tuotteen lisäksi puolustustarvikkeeksi luetaan sen valmistukseen liittyvä tietotaito ja erilaiset ohjelmistot.

3.2.4 Kaksikäyttötuotteet

Puolustustarvikkeiden lisäksi on olemassa ns. kaksikäyttötuotteita, joista säädetään erikseen laissa kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta (562/1996). Kaksikäyttötuotteeksi lasketaan tuote, jota ”normaalin siviililuontoisen käyttönsä tai sovellutuksensa ohella voidaan käyttää joukkotuhouksien tai niiden maaliin saattamiseen tarkoitettujen ohjusjärjestelmien kehittelyyn tai valmistukseen” (Laki kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta, 2 §). Kaksikäyttötuotteiden vienti on sallittua vain Euroopan unionin yleisluvalla tai ulkoministeriön myöntämällä yksittäis-, koonti- tai yleisluvalla (Laki kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta, 3 §). Kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta vastaa ulkoministeriö (Pitkänen 7.4.2017).

3.3 Vientivalvonnan läpinäkyvyys Suomessa

Suomessa aseiden vientivalvonnan läpinäkyvyys on mielestäni hyvällä tasolla. Kansalaisilla on mahdollisuus saada yksityiskohtaiset tiedot myönnettyistä luvista, ja ministeriö julkaisee vuosittain laajan raportin toteutuneista vienneistä ja myönnettyistä luvista (Pitkänen 7.4.2017). Lisäksi asekauppaa valvovia järjestöjä on useita, kuten aiemmin mainittu suomalainen ajatushautomo SaferGlobe. SaferGlobe tuottaa tutkimustietoa muun muassa

rauhaan ja konflikteihin liittyviin kysymyksiin, ja seuraa ministeriön julkaisemia vuosiraportteja ahkerasti (SaferGlobe).

4 Lupaprosessi

Kansainvälisen ja kansallisen lainsäädännön jälkeen voimme siirtyä itse luvan hakemiseen. Tässä luvussa käsittelen koko lupaprosessin aina luvan hakemisesta sen mahdolliseen peruuttamiseen. Kerron myös, miten puolustusministeriö varmistaa tuotteiden loppukäyttäjän, sekä mitkä ovat rikoslain mukaan lupaehtojen rikkomisen seuraukset.

4.1 Luvan hakeminen

Lupaa voi hakea sekä yksityinen henkilö että elinkeinonharjoittaja. Laki määrittelee hakijan edellytykseksi sen, että hänen toimintansa katsotaan luotettavaksi ja hänen arvioidaan toimittavan puolustustarvikkeet sääntöjä noudattaen (PTV 3 luku 14 §).

Puolustusministeriö ja Tulli siirtyivät tammikuussa 2017 sähköiseen järjestelmään. Tämä tarkoittaa sitä, että koko lupaprosessi hoituu jatkossa sähköisesti. Hakija lataa ministeriön nettisivuilta pdf-hakemuksen, johon hän täyttää tiedot hakijasta, tuotteista sekä niiden vastaanottajasta. Hakemukseen liitetään tuotteiden lopullisen käyttäjän allekirjoittama loppukäyttötodistus tai vaihtoehtoisesti todistus käytöstä omassa tuotannossa, vastaanottajan toimilupa/maahantuontilupa sekä jäljennös tehdystä kauppasopimuksesta. (Puolustusministeriö d.) Kun hakemus ja liitteet ovat valmiina, voi hakija panna hakemuksensa vireille. Hakemukselle annettu päätös sekä mahdollinen lupa ilmestyvät sähköiseen järjestelmään.

4.2 Luvan myöntäminen

Puolustustarvikkeiden vientilupaa haetaan aina puolustusministeriöltä. Pääsääntöisesti ministeriön maastavientiasioiden työryhmä päättää luvan myöntämisestä. (PTV 4 luku 21 §.) Poikkeuksena ovat puolustustarvikeluettelon tuoteluokkiin 1-10 tai 12 sisältyvät tuotteet, kuten räjähteet, alukset, kemialliset aineet sekä asejärjestelmät. Näiden tuotteiden myöntämisestä päättää valtioneuvoston yleisistunto. Lupapäätöksen allekirjoittaa puolustusministeri. (PTV 4 luku 20 §.)

Luvan myöntämisessä käytetään aina kokonaisharkintaa, jossa otetaan huomioon kansainväliset pakotteet sekä Euroopan unionin neuvoston yhteinen kanta. Perusedellytyksenä on, että lupa noudattaa Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittista linjaa eikä vaaranna Suomen turvallisuutta. (PTV 3 luku 9 §.) Tarvittaessa puolustusministeriö voi pyytää ulkoministeriöltä lausuntoa siitä, ettei luvan myöntämiselle ole ulko- tai turvallisuuspoliittisia esteitä. Lupa voidaan myöntää, jos on perusteltua olettaa hakijan noudattavan lakia. (PTV 3 luku 14 §.)

4.3 Loppukäyttäjän varmentaminen

Hakijan on liitettävä hakemukseensa tuotteiden loppukäyttäjän allekirjoittama loppukäyttäjätodistus (PTV 3 luku 15 §). Loppukäyttäjätodistuksessa allekirjoittaja vakuuttaa Suomen viranomaisille, että hän on tuotteiden lopullinen käyttäjä. Jos tuotteet menevät loppukäyttäjällä jälleenmyyntiin, tulee jälleenmyyjän toimilupa ja luotettavuus olla kunnossa (Pitkänen 7.4.2017).

Jos Suomesta ulkomaille vietävä tuote on osa vastaanottajamaassa rakennettavan tuotteen valmistusta, puhutaan niin sanotusta komponenttiviennistä. Tällöin vastaanottajan on toimitettava puolustusministeriölle loppukäyttäjätodistuksen sijaan todistus käytöstä omassa tuotannossa. (PTV 3 luku 15 §.)

4.4 Luvan voimassaolo

Vienti-, välitys- ja kauttakuljetusluvut sekä yksittäinen siirtolupa myönnetään tapauskohtaisen harkinnan ja hakijan pyytämän voimassaoloajan mukaisesti määrääjäksi. Koontisiirtolupa on voimassa kolme vuotta. Yleinen siirtolupa, jonka käyttäjäksi yritys hakee rekisteröitymistä, on voimassa toistaiseksi. (PTV 3 luku 16 §.)

4.5 Luvan peruuttaminen

Koska luvan myöntövaiheessa luvan hakija ja hakemuksen tiedot on arvioitu luotettaviksi, peruutetaan lupia harvoin. Mikäli lupa halutaan viranomaisen toimesta peruuttaa, on siihen oltava perusteena yksi seuraavista, puolustustarvikkeiden vientilaissa mainituista syistä:

1. Lupaehtoja on olennaisesti rikottu.
2. Lupaa haettaessa on tahallaan annettu harhaanjohtavia tietoja. Tällaisia harhaanjohtavia tietoja voisivat mielestäni olla esimerkiksi väärä loppukäyttäjä tai viennin todellisen tarkoituksen valehteleminen.
3. Luvan myöntämisen yleiset edellytykset tai olosuhteet, joiden perusteella lupa on myönnetty, ovat olennaisesti muuttuneet.
4. Luvan peruuttamiseen on muu, näihin rinnastettava painava syy. Mielestäni tällä lausekkeella jätetään viranomaisille vapaus tapauskohtaiseen harkintaan. (PTV 3 luku 17 § 1-4 mom.)

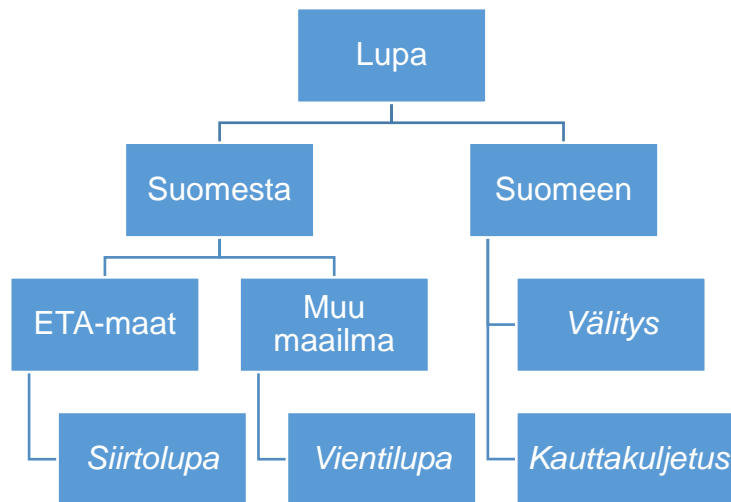
Mikäli luvan peruuttamiselle on edellytyksiä, voidaan se peruuttaa joko kokonaan tai määrääjäksi (PTV 3 luku 17 §).

4.6 Lupaehtojen rikkominen

Rikoslain (39/1889) 46. luvun 11 §:ssä säädetään, että luvattomasta viennistä, siirrosta, kautta kuljetuksesta tai välityksestä syyllistyy puolustustarvikkeiden maastavientirikokseen. Maastavientirikoksen rangaistuksena on sakko tai vankeus enintään neljäksi vuodeksi. Lain mukaan rikokseksi lasketaan myös virheellisten tai valheellisten tietojen antaminen tai puolustustarvikkeiden siirto ilman siirtolupaa. Puolustusministeriön erityisaisantuntija Riikka Pitkäsen mukaan tuomioon johtaneita tapauksia ei juurikaan ole ollut (Pitkänen 7.4.2017).

5 Lupamallit

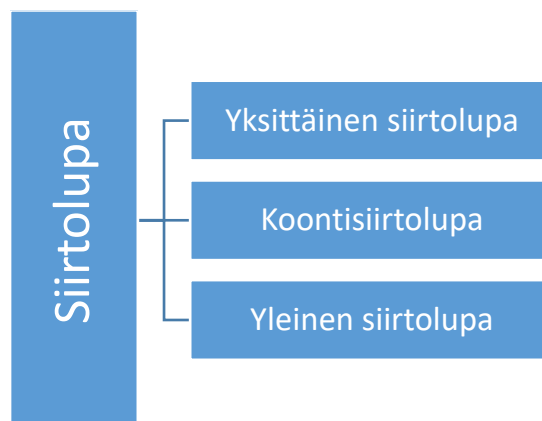
Luvan myöntämisen yleisten edellytysten jälkeen on aika esitellä haettavat lupamallit. Tässä luvussa esittelen kaikki neljä lupaa, joilla puolustustarvikkeita voi Suomesta ja Suomeen kuljettaa. Lupamalleja ovat siirtolupa, vientilupa, välityslupa ja kauttakuljetuslupa. Luvat eroavat toisistaan toimituksen määränpään mukaan; kauttakuljetus ja välitys koskevat Suomen kautta kulkevaa toimitusta, vienti- ja siirtolupa puolestaan Suomesta ulkomaille kulkevaa toimitusta (ks. kuva 4).

Kuva 4. Lupamallit määränpään mukaan

5.1 Siirtolupa

Ensimmäisenä käsittelemme siirtoluvan. Siirtoluvalla puolustustarvikkeita voi viedä Suomesta Euroopan talousalueelle. Siirtolupa on kattokäsite kolmelle eri siirtolupamallille; niitä ovat yksittäinen siirtolupa, koontisiirtolupa ja yleinen siirtolupa (ks. kuva 5).

Kuva 5. Eri siirtolupamallit

5.1.1 Yksittäinen siirtolupa

Yksittäinen siirtolupa myönnetään hakemuksesta yhdelle siirrolle. Tällä luvalla yritys voi viedä puolustustarvikkeita yhdelle vastaanottajalle Euroopan talousalueella. Siirto voidaan suorittaa useassa erässä luvan voimassaoloaikana. Yksittäinen siirtolupa myönnetään joko tilapäisenä, jolloin tuotteet palaavat Suomeen, tai pysyvänä, jolloin tuotteet jäävät vastaanottajamaahan. Laissa määritellään yksittäisen siirtoluvan myöntämisedellytyksistä seuraavasti:

Yksittäinen siirtolupa voidaan myöntää hakemuksesta, jos Suomen keskeisten turvallisuusetujen suojeleminen tai yleisen järjestyksen ja turvallisuuden turvaaminen taikka Suomea sitovien kansainvälisten velvoitteiden ja sitoumusten noudattaminen edellyttää luvan myöntämistä yksittäisenä (PTV 3 luku 13 §).

Oman, lyhyen kokemukseni perusteella väitän ilmauksen olevan harhaanjohtava. Yllä todetaan, että lupa myönnetään yksittäisenä, mikäli Suomen turvallisuuden suojeleminen sitä edellyttää. Kokemukseni perusteella lupahakemus on hylätty, mikäli siirron toteutumisen olisi ollut Suomen etujen kannalta riskialtista. Luvan myöntäminen yksittäisenä ei ole tae sille, että se suojelisi Suomen etuja tai noudattaisi kansainvälisiä velvoitteita.

5.1.2 Koontisiirtolupa

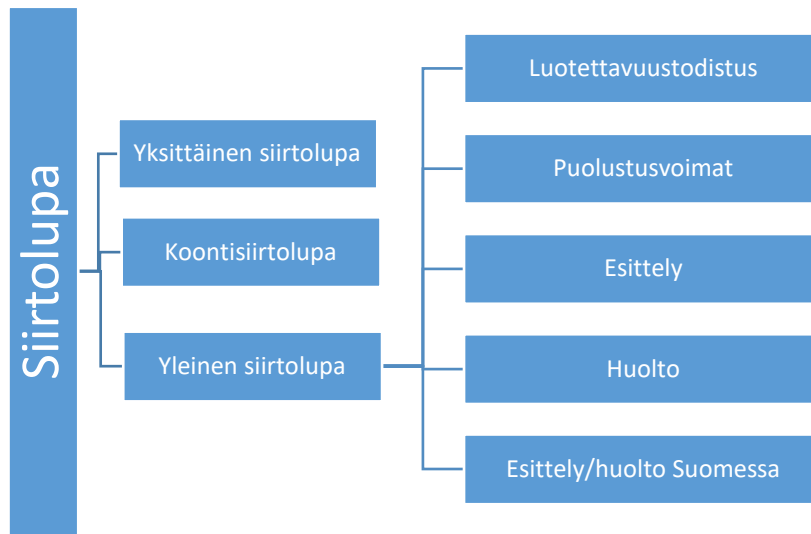
Toinen siirtolupamalli on koontisiirtolupa. Koontisiirtolupa eroaa edellisestä siinä, että tällä luvalla yritys voi viedä puolustustarvikkeita useammalle vastaanottajalle yhteen tai useampaan Euroopan talousalueen valtioon. Tuotteet voidaan siirtää useassa erässä. Koontisiirtolupa voidaan myöntää yritykselle, joka täyttää luvan myöntämiseen vaadittavat edellytykset ja siirtoon ei ole mahdollista myöntää yleistä siirtolupaa. (PTV 3 luku 12 §.)

5.1.3 Yleinen siirtolupa

Kaksi edellä mainittua siirtolupamallia myönnetään hakemuksesta hakijan määrittelemään tarpeeseen. Kolmas siirtolupamalli on yleinen siirtolupa, jossa luvan yleiset ehdot on määriteltä valmiiksi. Puolustusministeriö julkaisee yleiset siirtoluvat nettisivuillaan, ja yritykset hakevat vapaamuotoisella hakemuksella rekisteröitymistä yleisen siirtoluvan käyttäjäksi. Rekisteröitymisen jälkeen yritykset voivat viedä tuotteita yleisen siirtoluvan ehtojen mukaisesti ilman erillisiä hakemuksia. Rekisteröityminen voidaan tarvittaessa peruuttaa joko kokonaan tai määräajaksi, mikäli

1. hakija on rikkonut yleisen siirtoluvan ehtoja olennaisesti
  2. hakija on rekisteröitymisessä antanut tahallaan harhaanjohtavia tietoja
  3. rekisteröitymisen hyväksymisen edellytykset tai olosuhteet ovat olennaisesti muuttuneet
  4. peruuttamiselle on jokin muu edellä mainittuihin rinnastettava syy.
- (PTV 6 luku 32 §.)

Tällä hetkellä (17.1.2017) puolustusministeriö on julkaissut viisi yleistä siirtolupaa (ks. kuva 6), jotka löytyvät ministeriön nettisivuilta (Puolustusministeriö c). Seuraavaksi esittelen tarkemmin yleisten siirtolupien erityisehdot.

Kuva 6. Yleinen siirtolupa ja sen eri mallit

Luotettavuustodistus

Tällä yleisellä siirtoluvalla yritys voi viedä puolustustarvikkeita luotettavuustodistuksen saaneelle yritykselle Euroopan talousalueella. Euroopan komissio ylläpitää listaa luotettavuustodistuksen saaneista yrityksistä.

Suomessa luotettavuustodistuksen voi saada Suomessa toimiva, iso puolustusteollisuuden kokoonpanijayritys, jolla on voimassa oleva yhteisöturvallisuusselvitys (Pitkänen 7.4.2017). Todistusta on haettava puolustusministeriöltä kirjallisesti, ja hakemuksessa on mainittava ”tiedot hakijasta, hakijan puolustusalan toiminnasta sekä hakijan sisäisestä siirron- ja vienninhallintajärjestelmästä johtohenkilöineen” (PTV 5 luku 24 §). Todistuksen myöntämiseksi puolustusministeriöllä on oikeus saada Suojelupoliisilta tai Pääesikunnalta tieto hakijan yhteisöturvallisuusselvityksestä ja Poliisihallitukselta tieto hakijaa koskevista ampuma-aseluvista (PTV 5 luku 25 §).

Luotettavuustodistuksen saaneita yrityksiä on Euroopassa melko vähän. Eniten luotettavuustodistuksia on Saksassa, jossa todistus on myönnetty 14 yritykselle (European Commission a). Suomessa todistuksia on myönnetty 17.1.2017 mennessä kaksi kappaletta: toinen Patria Land Services Oy:lle ja toinen Patria Land Systems Oy:lle (European Commission b). Todistus on voimassa maksimissaan viisi vuotta. Puolustusministeriön on lisäksi kolmen vuoden välein tarkastettava, että todistuksen myöntämisen edellytykset

edelleen täyttyvät. (PTV 5 luku 27 §.) Puolustusministeriö voi tarvittaessa peruuttaa todistuksen kokonaan tai määräajaksi (PTV 5 luku 29 §).

Puolustusvoimat

Toinen yleinen siirtolupamalli on lupa toimittaa puolustustarvikkeita toisen, Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion puolustusvoimille tai heidän valtuuttamilleen hankintaviranomaisille. Tällä luvalla on siis mahdollista myydä puolustustarvikkeita toisen valtion puolustusvoimille, mutta ei yrityksille.

Esittely

Kolmas yleinen siirtolupamalli on lupa siirtää puolustustarvikkeita Euroopan talousalueelle esittelytarkoituksiin. Esittely voi olla joko yksityinen esittely tai alan julkinen tapahtuma. Tuotteiden on kuitenkin palattava Suomeen esittelyn jälkeen, joten tuotteita ei voi myydä.

Huolto

Neljäs yleinen siirtolupamalli on lupa siirtää puolustustarvikkeita Euroopan talousalueelle huoltoon. Tuotteiden on kuitenkin palattava Suomeen huollon jälkeen.

Huolto tai esittely Suomessa

Jos ulkomainen yritys on ostanut Suomesta puolustustarvikkeita, jotka ulkomaille toimituksen jälkeen vaativat huoltoa Suomessa, tarvitsee yritys tämän yleisen siirtoluvan. Tällä lupamallilla on mahdollista palauttaa puolustustarvikkeet Euroopan talousalueelle Suomessa tapahtuneen esittelyn tai huollon jälkeen.

Yleinen siirtolupa vs. yksittäinen siirtolupa

Yleisen siirtoluvan käyttäjäksi rekisteröityminen on kannattavaa yritykselle, jonka markkina-alue on Euroopan talousalue. Rekisteröityminen on tehtävä vain kerran, ja rekisteröityminen tulee yritykselle paljon halvemmaksi kuin yksittäisten siirtolupien anominen. Rekisteröitymisen hinta on 80 €, kun taas yksittäisen siirtoluvan hinta on 150 € (Pitkänen 7.4.2017). Yksittäinen siirtolupa rajoittaa yritystä tarvikkeiden saajan, vientimaan, tuotteiden ja tuotemäärien osalta. Yleisellä siirtoluvalla yritys voi viedä käytännössä rajattoman määrän luvassa määriteltyjen tuoteluokkien tuotteita Euroopan talousalueelle luvan ehtojen mukaisesti. Yleinen siirtoluvan heikkous on siinä, että se ei mahdollista kaupallista vientiä mille tahansa yritykselle.

5.2 Vientilupa

Aiemmin käsittelemämme siirtolupa mahdollisti puolustustarvikkeiden siirron Euroopan talousalueelle. Vientilupa kattaa koko muun maailman; sekä Euroopan talousalueen ulkopuolelle kuuluvat maat, kuten Sveitsin, että maantieteellisesti koko Euroopan ulkopuolisen maailman. Vientilupa myönnetään joko pysyvänä tai tilapäisenä. Pysyvällä vientiluvalla tuote jää vastaanottajamaahan. Tilapäistä vientilupaa voi käyttää esimerkiksi esittely- tai huoltotarkoituksiin, sillä tuotteiden on palattava Suomeen.

5.3 Välityslupa

Kolmas lupamalli on välityslupa, jota haetaan hyvin harvoin. Välityksellä tarkoitetaan tapahtumaa, ”jossa välittäjä saattaa sopijapuolet yhteyteen toistensa kanssa” (PTV 2 luku 7 §). Käytännössä tämä tarkoittaa tilannetta, jossa suomalainen yritys on merkittävässä roolissa kahden eri Euroopan talousalueen ulkopuolisen maan puolustustarvikekaupassa (Pitkänen 7.4.2017).

5.4 Kauttakuljetuslupa

Neljäs ja viimeinen lupamalli on kauttakuljetuslupa. Se vaaditaan tilanteissa, joissa puolustustarvikkeita kuljetetaan Suomen kautta, ja viejä tai vastaanottaja tai molemmat ovat Euroopan talousalueen ulkopuolella (PTV 2 luku 8 §).

5.5 Ennakkolausuntopyyntö

Mikäli luvan hakija ei ole varma siitä, onko hänen mahdollista saada lupa suunnittelemaansa puolustustarviketoimitukselle, voi hakija lähettää puolustusministeriölle ennakkolausuntopyynnön ennen varsinaisen hakemuksen jättämistä (PTV 4 luku 23 §). Ennakkolausuntopyynnot käsitellään maastavientityöryhmässä (PTV 4 luku 21 §).

6 Tulli

Tulli on puolustusministeriön vientivalvonnan yhteistyökumppani, joka valvoo luvanvaraisuuden käytännön toteutumista hallinnoidessaan rajan yli lähteviä toimituksia. Tässä luvussa esittelen lyhyesti Tullin puolustustarvikeviennissä käyttämät käsitteet.

6.1 Vienti

Tullin mukaan vienti tarkoittaa tuotteiden viemistä EU-maiden ulkopuolelle. Ennen viennin toteutumista on viejän asetettava tuotteet vientimenettelyyn. (Tulli a.) Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että viejän on tehtävä niistä viennin tulli-ilmoitus (Tulli b). Ilmoitus voidaan tehdä sähköisesti sanomailmoituksena tai Vienti-ilmoituspalvelun kautta. Erityistapauksissa ilmoituksen antaminen on mahdollista myös suullisesti. Vietävät tuotteet on oltava Tullin tarkastettavissa vienti-ilmoitukseen merkityllä sijaintipaikalla ”siihen asti, kunnes Tulli on luovuttanut tavarat vientimenettelyyn ja antanut luovutuspäätöksen”. (Tulli b.) Eri lupamallien mukaisesti Tulli tunnustaa myös väliaikaiset viennit, kuten esittely- tai huoltoviennit. Väliaikaisissa vienneissä tuotteiden on palattava takaisin Suomeen. (Tulli a.)

Ministeriössä puhutaan vain pysyvistä ja tilapäisistä vienneistä, kun taas Tulli kiinnittää huomiota myös toimituksen kulkureittiin. Tulli jakaakin viennit suoriin ja epäsuoriin vienteihin. Suora vienti tarkoittaa sitä, että vientimenettely alkaa Suomessa ja tuotteet poistuvat Suomesta suoraan EU:n ulkopuolelle. Epäsuorassa viennissä vientimenettely alkaa Suomessa, mutta tuotteet kulkevat vielä toiseen EU-maahan ennen poistumistaan EU:n ulkopuolelle. (Tulli a.)

6.2 Siirto

Ministeriö käyttää Euroopan talousalueen sisäisestä kuljetuksesta termiä siirto. Tulli puolestaan käyttää termiä sisäkauppa, josta ei tarvitse antaa tulli-ilmoitusta. Tulli kuitenkin vaatii yrityksiä tekemään Intrastat-ilmoituksen, jos viennin arvo ylittää tietyn kynnyksarvon. Vuonna 2016 se oli 500 000 euroa. Intrastat-ilmoituksilla seurataan EU:n sisäistä kauppaa. (Tulli a.)

6.3 Tullinimike

Aiemmin puolustusministeriön vientiselvityskaavakkeessa oli kohta tullinimikkeelle. Päivitetystä kaavakkeesta päätimme kuitenkin poistaa tullinimikekohdan, koska puolustusministeriö ei tee tiedolla mitään. Sitä vastoin Tulli vaatii yritystä ilmoittamaan tuotteilleen tul-

linimikkeet laskeakseen tullit ja verot oikein. Lisäksi nimikkeen antaminen helpottaa yhteistyötä muiden maiden tulliviranomaisten kanssa. Tullin mukaan yritys itse on vastuussa siitä, että vietävät tuotteet on luokiteltu oikein. Tullinimikettä ei tarvitse selvittää, jos se on mainittu Tullin omassa listassa. Nopean selaukseni perusteella listassa ei kuitenkaan ole nimikkeitä puolustustarvikkeille, joten yrityksen on soitettava Tullin neuvontaan saadakseen tuotteille oikean nimikkeen. (Tulli c.)

7 Vientiselvitykset

Tutustuttuamme eri lupamalleihin, niiden myöntöprosessiin sekä Tullin toimintaan pääsemme vihdoin vientiselvitysvaiheeseen. Tässä vaiheessa tarkastamme, että yritysten tekemät viennit on tehty luvnmukaisesti. Tämän luvun painopisteenä on erityisesti vientiselvitysten tarkastaminen ja siihen liittyvät ongelmatilanteet.

7.1 Vientien ilmoitusvelvollisuus

Luvanhaltijoilla on velvollisuus ilmoittaa vuoden aikana toteutuneet puolustustarvikevientinsä. Tämä velvollisuus perustuu puolustustarvikkeiden vientilakiin, jossa määrätään seuraavasti:

Sen, jolle on myönnetty vienti-, siirto-, kauttakuljetus- tai välityslupa, on toimitettava puolustusministeriölle luotettava selvitys tuotteiden toimittamisesta lupaehtojen mukaisesti määrämaahan sekä osaltaan puolivuositain selvitys maasta viedyistä, siirretyistä, kauttakuljetuksen kohteena olleista tai välitetyistä puolustustarvikkeista. (PTV 7 luku 33 §.)

Myös yleisellä siirtoluvalla tehdyistä toimituksista on pidettävä tarkkaa kirjanpitoa, joka ilmoitetaan ministeriöön. Siirtolupien kirjanpidossa on kerrottava siirretyt tuotteet, niiden määrä ja euromääräinen arvo, siirtopäivämäärä, vastaanottaja, loppukäyttö/käyttäjä sekä selvitys siitä, että vastaanottajalle on annettu tiedot mahdollisista siirtoluvan vientirajoituksista (PTV 7 luku 33 § 1-6 mom).

7.2 Vientiselvityksen toimittaminen

Käytännössä vientien ilmoittaminen tapahtuu niin, että yritys lataa puolustusministeriön nettisivuilla olevan excel-taulukon (ks. kuva 7), täyttää siihen tiedot toteutuneista puolustustarvikevienneistä ja lähettää valmiin taulukon ministeriön sähköpostilaatikkoon.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I
1	Selvitys puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetuksesta								
2	Asetus puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetuksesta (108/1997) 7 §: Sen, jolle on myönnetty maastavientilupa, on toimitettava puolustusministeriölle neljännesvuositain osaltaan selvitys maasta viedyistä tai kauttakuljetetuista puolustustarvikkeista.								
3	YRITYS:		ILMOITUS AJALTA:						
4									
5	Luvan KD nro	Vientimaa	Tuote	ML-luokka	Määrä	Vientipvm.	Arvo EUR	Tullinimike (HS)	Lisätietoja
6									
7									
8									
9									

Kuva 7. Vanha vientiselvityskaavake (Puolustusministeriö f)

Vientiselvitys lähetetään ministeriölle joko neljännesvuositain tai puolivuositain. Ilmoitus on annettava myös, vaikka tuotteita ei olisi luvan voimassaoloaikana viety ulkomaille. Tällöin riittää pelkkä ilmoitus ministeriölle, ettei tuotteita ole kyseisenä aikana viety.

7.3 Vientiselvitysten tarkastaminen

Puolustusministeriössä vientiselvitykset tarkastaa silloinen sihteeriharjoittelija. Harjoittelijan opastajana ja tukena ovat vientivalvonnasta vastaavat vakituiset työntekijät. Kun sihteeriharjoittelija ryhtyy tarkastamaan vientiselvitystä, hän avaa lähetetyn vientiselvityskäyvän sekä selvityksessä mainitun lupadokumentin. Ensimmäiseksi hän tarkastaa, että lupa on myönnetty kyseiselle yritykselle. Sen jälkeen hän tarkastaa kohta kerrallaan seuraavat asiat:

1. Vientimaa on oikein
2. Selvityksessä mainittu tuote on sama kuin luvassa
3. Viety kappalemäärä on myönnetyn kappalemäärän rajoissa
4. Vientipäivämäärä on luvan myöntämisen jälkeen ja ennen luvan viimeistä voimassaolopäivää
5. Viennin arvo on kirjattu euroissa
6. Mahdolliset lisätiedot.

Kun kaikki kohdat on käyty läpi ja vientiselvityksen tiedot täsmäävät myönnettyyn lupaan, voi harjoittelija tallentaa selvityksen. Myöhemmässä vaiheessa kaikista vientiselvityksistä koostetaan vuosittainen raportti. Raportin koostamista käsitellen tarkemmin myöhemmin.

7.4 Ongelmatilanteet

Aiemmin kuvaamani tarkastusprosessi oli ihanteellinen, sillä tarkastetussa vientiselvityksessä ei ollut yhtäkään epäselvyyttä. Valitettavasti selvityksessä on hyvinkin usein jotain, josta sihteeriharjoittelijan on pyydettävä lisätietoja. Kun selvityksessä on jotakin epäselvää, on sihteeriharjoittelijalla neljä vaihtoehtoa:

1. Lähettää selvitys takaisin ja pyytää täyttämään se oikeaoppisesti
2. Lähettää selvitys takaisin ja pyytää lisätietoja/selvitys kohtiin, jotka ovat epäselviä
3. Pyytää alkuperäinen lupahakemus ministeriön Kirjaamosta ja verrata sitä luvan ja selvityksen tietoihin. Tämä tehdään yleensä kohtien 1 tai 2 tueksi.

Usein selvitys on vain täytetty virheellisesti, tai tietojen kopioinnissa on tapahtunut inhimillinen virhe, minkä vuoksi selvityksen tiedot eivät täsmää luvan kanssa. Jos luvanhaltija on tehnyt virheen vienneissään, esimerkiksi toimittanut liikaa, väärään maahan väärällä luvalla tai luvan umpeutumisen jälkeen, on selvityksessä ryhdyttävä jatkotutkimuksiin. Nämä tutkimukset siirtyvät sihteeriharjoittelijalta vientivalvonnasta vastaaville vakituisille työntekijöille. Kuten aiemmin mainitsin, yritys saattaa pahimmassa tapauksessa syyllistyä puolustustarvikkeiden maastavientirikokseen, josta rangaistuksena on sakko tai vankeus enintään neljäksi vuodeksi.

7.5 Yleisimmät virheet selvityksen täytössä

Seuraavaksi olen koonnut oman kokemuksen perusteella listan virheistä, joita luvanhaltijat yleisimmin tekevät vientiselvityskaavaketta täyttäessään:

1. Kaavakkeessa ei ole luvanhaltijan nimeä tai ajanjaksoa, jolta selvitys on koottu. Tämä ei yleensä vaadi lisäselvityspyynnön lähettämistä, mutta tietojen lisääminen kaavakkeeseen helpottaa tiedostojen yhdistämistä oikeisiin viejiin myöhemmin.
2. Kaavakkeessa on eri luvanhaltijan nimi kuin luvassa. Esimerkiksi yritysten nimet muuttuvat vuosien saatossa eri yritystoimien seurauksena. Mikäli nopean internetseilailun tuloksena ei löydy tietoa, jonka perusteella olisi mahdollista olettaa yritysnimen vaihtuneen, varmistetaan nimenvaihdos yritykseltä itseltään.
3. Lupanumerosta puuttuu osa. Aiemmissa paperisissa luvissa oli asiakirjanumero sekä asianumero. Jos selvityksessä oli mainittu luvan asiakirjanumero, löytyi kyseinen lupa järjestelmästä. Jos yritys oli antanut vain asianumeron, saattoi luvan löytäminen olla vaikeaa. Jos selvitystä ei voi yksiselitteisesti yhdistää yhteen lupaan, on yritykseltä pyydettävä lisäselvityksenä asianmukainen lupanumero.
4. Vientimaaksi on listattu useita maita. Näin on käynyt esimerkiksi, jos lupa on myönnetty moneen eri maahan. Luvanhaltija on listannut kaikki lupamaat Vientimaa-kohtaan ja vasta lisätiedoissa on kerrottu todellinen vientimaa. Jos selvityksestä käy ilmi todellinen vientimaa, ei lisäselvitystä tarvitse pyytää. Muussa tapauksessa se on ehdottomasti varmistettava.
5. Tuote-kohdassa ei käytetä termiä, joka luvassa lukee. Tämä on hyvin yleinen ja valitettava ongelma. Yleisimmin selvityksessä tuote on kirjoitettu englanniksi tai tuoteterminä on numerokoodi. Ongelmana on se, että tarkastaja ei selvityksestä ymmärrä, mitä tuotteita on viety tai vastaavatko ne luvan tuotteita. Mikäli epäselvyyksiä jää, on luvanhaltijalle ehdottomasti lähetettävä selvityspyyntö.
6. Eri malleille on myönnetty eri kappalemäärä. Osa luvanhaltijoista ilmoittaa vain tuotteen, mutta ei sen yksilöivää mallia. Mikäli luvassa on myönnetty eri kappalemäärät tuotteen X eri malleille, on vientiselvityksessä ehdottomasti käytettävä tuotteen yksilöivää mallitietoa. Esimerkiksi jos tuotteelle Xa on myönnetty 15 kpl ja tuotteelle Xb on myönnetty 10 kpl, ei Tuote-kohdassa riitä tieto "Tuote X", vaan viety tuote on yksilöitävä.
7. Määrän yksikkö on laitettu samaan soluun määrän kanssa. Tämä virhe ei ole sisällöllisesti suuri, mutta aiheuttaa lisätyötä, kun tarkistajan on siirrettävä yksikkö uuteen soluun raportointia varten.
8. Määrän yksikkö on ilmoitettu muuna kuin kappaleina, vaikka sen voisi ja se pitäisi ilmoittaa kappaleina. Tämä on ehkä erikoisin virhe, jonka olen nähnyt. Luvanhaltija on ilmoittanut viemänsä tuotteen määrän esimerkiksi kilogrammoissa, vaikka tuotteen olisi voinut ilmoittaa kappaleissa. Tarkastajan ei voi olettaa tietävän, kuinka paljon tuote painaa ja kuinka monta kappaletta ilmoitetussa kilomäärässä voisi olla. Sen takia ilmoittajalle lähetetään selvitys, jossa heitä pyydetään kirjaamaan määrät kappaleissa.
9. Viennin arvoa ei ole ilmoitettu euroissa, vaikka ministeriö vaatii valuutaksi eurot. Useimmiten luvanhaltijat ilmoittavat viennit euroissa, mutta mikäli valuuttana on jokin muu, tulee sihteeriharjoittelijan itse muuntaa arvo euroiksi esimerkiksi Internetistä löytyvällä valuuttamuuntajalla.
10. Tullinimike puuttuu. Kuten aiemmin Tulli-luvussa mainitsin, on tullinimike Tullin omaa järjestelmäänsä varten käyttämä numerosarja, jolla puolustusministeriö ei käytännössä tee mitään. Jos nimike on puuttunut selvityksestä, ei ilmoittajalle ole silti lähetetty selvityspyyntöä. Päivittämässäni vientiselvityskaavakkeessa tullinimike on jätetty pois.

11. Lisätietoja-kohdassa mainitaan tietoja, jotka pitäisi olla muualla taulukossa. Lisätietoja-kohta on tarkoitettu mahdollisuudeksi antaa vientiselvityksen kannalta oleellisia lisätietoja toteutuneesta viennistä. Nämä tiedot saattavat nopeuttaa tarkastamista tai selventää epäselvyyksiä. Välillä käy kuitenkin niin, että luvanhaltijat ilmoittavat tässä kohdassa tietoja, jotka olisivat olleet oleellisia jo aiemmin selvityksessä. Sihteeriharjoittelijan on tilanteen mukaan päätettävä, pitääkö yritykseltä pyytää lisätietoja, pitääkö heidän täyttää kaavake uudestaan vai selviääkö harjoittelija nykyisillä tiedoilla.

7.6 Yhteydenpito luvanhaltijoihin

Sihteeriharjoittelija huolehtii vientiselvitysprosessista itsenäisesti, ja on itse yhteydessä luvanhaltijoihin, jos lisätietoja tarvitaan. Sihteeriharjoittelija oppii melko nopeasti tuntemaan suurimmat yritykset, heidän tuotteensa sekä hänen käytettävissään olevat yhteyshenkilöt. On tärkeää, että yrityksillä on mahdollisimman matala kynnys kysyä lisätietoja ja apua puolustustarvikkeisiin ja vientivalvontaan liittyvissä kysymyksissä. Lisäksi pidän tärkeänä sitä, että ministeriössä järjestetään erilaisia seminaareja luvanhaltijoita varten, jotta ministeriön työntekijät ja luvanhaltijat saavat toisilleen ”kasvot”. Näin asiointi on molemmille helpompaa, kun tietää kehen on yhteydessä.

8 Raportointi

Tässä luvussa käsittelen tarkastettujen vientiselvitysten seuraavaa työvaihetta, eli raportointia. Sen lisäksi vertailen Suomen raporttia muiden maiden raportteihin.

8.1 Vientiselvitykset raportiksi

Kun vientiselvityskaavake on tarkastettu ja tiedot todettu oikeiksi, liitetään kaavakkeen tiedot suurempaan excel-tiedostoon. Tähän tiedostoon kerätään kaikki vastaanotetut vientiselvitykset. Kun tiedot koko vuoden osalta on koossa, aletaan tietoja jalostaa niin, että tiedot esitetään viejien sijaan maittain ja ML-luokittain. Näin syntyy toteutuneiden vientien taulukko. Toteutuneiden vientien lisäksi kerätään tiedot myönnetyistä luvista sekä luodaan muutama muu taulukko korostamaan haluttuja tietoja. Valmis raportti toimitetaan Euroopan unionin neuvostolle.

8.2 Suomen raportointi

Suomen puolustustarvikevientiraportti perustuu Euroopan unionin neuvoston yhteisen kannan kahdeksanteen artiklaan (NRF 2015, 1). Kyseinen kanta määrittelee Euroopan unionin yleiset linjaukset puolustustarvikkeiden vientivalvonnalle. Kannan kahdeksannessa artiklassa säädetään, että jäsenvaltioiden on toimitettava Euroopan unionin neuvostolle vuosikertomus, jossa jäsenvaltiot kertovat puolustustarvikkeidensa viennistä sekä siitä, miten kyseinen maa on soveltanut EU:n yhteistä kantaa. (Neuvoston yhteinen kanta.) Puolustusministeriö saa vuosittain ohjeistuksen raportointiin Euroopan unionin neuvoston COARM-työryhmältä (Pitkänen 27.4.2017).

Suomi keskittyy raportissaan lukuihin. Raportin alussa on jo pitkään ollut sama sisältö, jossa Suomi kertoo noudattavansa YK:n, Etyj:n, EU:n sekä muiden järjestöjen määräämiä pakotteita ja asevientikieltoja. Sen lisäksi alussa on lyhyesti tietoa Euroopan unionin neuvoston kannan soveltamisesta Suomen asevalvontalainsäädäntöön. (NRF 2015, 1-2.) Suomen puolustustarvikevientiraportin ainoa kertova osuus on ns. kiintiöilmoitus siitä, miten neuvoston kantaa ja yhteisiä pakotteita noudatetaan. Suomi ei esimerkiksi kerro kyseisenä vuotena tehdyistä merkittävistä päätöksistä asevientipolitiikassa, kuten muutamat muut maat kertovat.

Raportin loppuosa koostuu erilaisista taulukoista, joista tärkeimmät ovat myönnettyt luvat ja toteutuneet viennit. Taulukot ovat hyvin informatiivisia, sillä esimerkiksi myönnetyistä vientiluvista kerrotaan maakohtaisesti ML-luokittain lupien määrä, tuotteiden määrä sekä niiden yhteisarvo (ks. kuva 8).

3. EXPORT LICENCES OF DEFENCE MATERIEL IN 2015¹

Country of Destination	ML Category ²	Number of licences	Total Amount (kg/m/pcs)	Unit	Total value of licences granted by destination (EUR)
Afghanistan*	ML13c	1	90	pcs	
	ML13d	1	90	pcs	83 454,00 €
Albania	ML1a	1	50	pcs	
	ML1d	1	654	pcs	329 777,50 €
Australia	ML1d	3	4900	pcs	
	ML11a	1	29	pcs	1 578 449,00 €
Austria	ML1d	1	5	pcs	
	ML6a	1	1	pc	7 515,00 €

Kuva 8. Kuva vuonna 2015 myönnettyistä luvista (NRF 2015, 3)

Suomen raportoinnissa on mielestäni yksi kehityskohta. Mielestäni järjestöviennille voisi luoda oman taulukon. Järjestöviennillä tarkoitan esimerkiksi YK:n alaisia suojarustevientejä, kuten luotiliivejä ja kypäriä. Järjestövientien kuuluminen varsinaiseen taulukkoon vääristää aavistuksen sitä mielikuvaa, mitä sotaa käyvin maihin on viety. Tiedon suojarustevientien arvosta löytää sivun 26 taulukosta 8 (NRF 2015).

8.3 Muiden valtioiden raportointi

Tietoa muiden valtioiden asevienneistä löytyy kansainvälisen ajatushautomo SIPRI:n sivuilta. SIPRI on Tukholmassa ja Pekingissä sijaitseva, vuonna 1966 perustettu ajatushautomo, jonka tarkoituksena on kerätä riippumatonta dataa konflikteista, aseistuksesta, asevalvonnasta ja aseistariisunnasta. (Sipri.)

8.3.1 Ruotsi

Ensimmäiseksi vertailukohteeksi valitsin tietysti Natoon kuulumattoman naapurimaamme Ruotsin. Ruotsin asevientiraportti (Government Communication) antaa laajemman kuvan maan puolustuspolitiikasta ja vientivalvonnasta kuin Suomen raportti. Ruotsin raportissa on toki aiemmista raporteista kopioituja osioita, mutta siinä annetaan myös sanallinen yhteenveto kyseisen vuoden asevienneistä (Government Communication, 5) sekä käsitellään kiinnostavia aiheita, kuten Ruotsin feministisen ulkomaanpolitiikan ja asevalvonnan yhteyttä (Government Communication, 8).

Suomen ja Ruotsin raportoinnissa on kaksi isoa eroavaisuutta. Ensimmäinen on se, että toisin kuin Suomi, Ruotsi mainitsee myös kielteisten lupapäätösten määrän. Vuonna 2015 Ruotsi sai muilta mailta tiedot 359 kielteisestä lupapäätöksestä. Samana vuonna Ruotsi antoi itse kielteisen päätöksen 22 lupahakemukselle. Kielteisiä lupapäätöksiä annettiin

muun muassa Kiinaan, Egyptiin, Saudi-Arabiaan, Taiwaniin, Thaimaahan, Tunisiaan, Arabimiraatteihin sekä Vietnamiin. (Government Communication, 14.)

Toinen ero Suomen ja Ruotsin raportoinnissa on se, että Ruotsi ilmoittaa erikseen yleisellä siirtoluvalla tehdyt siirrot ja niiden vastaanottajamaat (Government Communication, 58). Suomen raportissa yleisellä siirtoluvalla tehdyt kaupalliset viennit sisältyvät suuriin taulukoihin.

Ruotsin raportissa on sekä hyvät että huonot puolensa. Ruotsi esittelee useita kiinnostavia tietoja, kuten suurimpien puolustustarvikeyritystensä toteutuneiden vientien arvon (Government Communication, 54), vientivalvontaneuvostonsa jäsenet (32) sekä luvan saaneet yritykset (57). Raportin heikkous on siinä, että tärkeimmät tiedot on hajautettu monen eri taulukon taakse, ja niitä pitää hakemalla hakea.

8.3.2 Ranska

Toiseksi vertailukohteeksi valitsin NATO-maa Ranskan, sillä maa oli vuosina 2011-2015 neljänneksi suurin aseviejä maailmassa (Sheffield 2016). Ruotsin ja Suomen raporteista poiketen Ranska on panostanut erityisesti raporttinsa ulkoasuun. Raportissa Ranska avaa enemmän puolustuspolitiikkaansa kuin puolustusvientinsä lukuja, sillä tekstille on annettu suurempi painoarvo kuin taulukoille.

Raportti alkaa Ranskan puolustusministeri Jean-Yves Le Drianin puheenvuorolla, jossa hän painottaa erityisesti puolustusteollisuuden merkitystä Ranskalle. Hänen mukaansa puolustusteollisuus on luonut ja luo jatkossakin kymmeniä tuhansia työpaikkoja Ranskaan (RP 2016, 6). Raportissa kerrotaan myös viime vuosien tapahtumien, kuten terrori-iskujen ja Ukrainan sodan vaikutuksista Ranskan puolustuspolitiikkaan yhteistyön merkityksen korostamisella (RP 2016, 9).

Taulukko-osuuksissa Ranska antaa vähemmän informaatiota kuin Suomi ja Ruotsi. Ranska kertoo kahdessa eri taulukossa hyväksytyjen lupien määrän (RP 2016, 51) sekä lupien ML-luokan ja arvon (55). Taulukko on erittäin vaikealukuinen esimerkiksi siksi, että puolet ML-luokista on toisella sivulla ilman maan nimeä. Toteutuneista vienneistä on kerrottu vain maakohtaisesti vientien yhteisarvo ilman ML-luokkaa (RP 2016, 69). Ranska kertoo siis puolustustarvikevientinsä kohdemaat ja vientien arvon, mutta ei erittele vietyjä tarvikkeita tai tarvikkeiden määriä ML-luokkatietoa tarkemmin. Ranska on kuitenkin nostanut isoimmat asiakasmaansa suurennuslasin alle, ja kuvannut näiden maiden tilausten ja toimitusten arvojen kehitystä 10 vuoden ajalta (RP 2016, 85-95).

9 Produktin luomisprosessin kuvaus

Tutustuttuamme aiheeni tietoperustaan on aika siirtyä opinnäytetyöni empiiriseen osaan, jossa kuvaan produktini suunnittelua ja toteutusta.

9.1 Vientiselvityskaavakkeen päivittäminen

Ennen varsinaisen produktini eli vientiselvityskaavakkeen täyttöohjeen laatimista päätin vielä tarkastella ministeriön vanhaa vientiselvityskaavaketta ja katsoa, olisiko muutoksille tarvetta. Alla näkyy kuva ministeriön vanhasta kaavakkeesta (kuva 9).

	A	B	C	D	E	F	G	H	I
1	Selvitys puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetuksesta								
2	Asetus puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetuksesta (108/1997) 7 §: Sen, jolle on myönnetty maastavientilupa, on toimittava puolustusministeriölle neljännesvuosittain osaltaan selvitys maasta viedyistä tai kauttakuljetetuista puolustustarvikkeista.								
3	YRITYS:		ILMOITUS AJALTA:						
4									
5	Luvan KD nro	Vientimaa	Tuote	ML-luokka	Määrä	Vientipvm.	Arvo EUR	Tullinimike (HS)	Lisätietoja
6									
7									
8									

Kuva 9. Vanha vientiselvityskaavake (Puolustusministeriö f)

Kuvan 9 kaavakkeen otsikossa puhutaan puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetuksesta. Mielestäni kyseiset termit ovat liian rajaavia, sillä puolustustarvikkeiden vientilain mukaan yritysten on ilmoitettava sekä viennit, siirrot, välitykset että kauttakuljetukset (PTV 7 luku 33 §). Päätin vaihtaa otsikon kuvaamaan kaikkia puolustustarviketoimiuksia.

Seuraava päivitystä vaativa kohta oli selvityksessä otsikon alla mainittu asetus puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetuksesta. Asetus on oikein, mutta se on vuodelta 1997. Koska puolustustarvikkeiden viennistä on myös uudempi laki, päätin vaihtaa sen asetuksen tilalle.

Sen jälkeen kiinnitin huomioni pyytämiimme tietoihin. Luvan KD nro on edelleen oleellinen tieto, mutta keskusteltuani uudestaan ministeriön työntekijöiden kanssa tulimme siihen tulokseen, että kohdassa olisi parempi puhua lupanumerosta. Lupanumero on kaavakkeen täyttäjän kannalta selkeämpi termi.

Seuraava käsiteltävä kohta on tieto tuotteiden ML-luokasta. Viime syksynä 2016 li-
säsimme aloitteestani vanhaan vientiselvityskaavakkeeseen kohdan tuotteiden ML-luoki-
tukselle. Monikaan yritys ei huomannut päivitettyä lomaketta, vaan ML-luokituksen ilmoit-
taminen tuli heille uutena asiana. Sihteeriharjoittelija merkitsee tuotteiden ML-luokituksen
vuosiraporttiin, koska se on EU:n vaatima tieto. Päätimme syksyllä, että on parempi siirtää
tuotteiden luokittelu yrityksille, koska he tuntevat tuotteensa parhaiten ja näin sihteerihar-
joittelijan tehtävistä säästyy yksi työvaihe.

Lisäsin päivitettyyn kaavakkeeseen myös Määrä-sarakkeen viereen Yksikkö-sarakkeen.
Uuden sarakkeen lisäämisessä on kyse ajan säästämistä tietoa siirrettäessä. Yleensä
yritykset merkitsevät yksikön, yleensä kpl, samaan sarakkeeseen määrän kanssa. Kun
tietoa jalostetaan, tulevat määrä ja yksikkö eri sarakkeisiin. Sihteeriharjoittelijan on siis
siirrettävä yksi sana ruudusta toiseen. Jotta tältä työltä säästyttyisiin, lisäsin lomakke-
eseen valmiiksi oman sarakkeen yksikölle. Samalla tämäkin työ siirrettiin sihteeriharjoittele-
jalta yritykselle.

Toinen kohta, jonka lisäsin päivitettyyn kaavakkeeseen, on tieto siitä, oliko vienti pysyvä
vai tilapäinen. Tiedolla on merkitystä siksi, että usein tilapäiset viennit ovat esittely- tai
huoltovientejä. Tällaiset viennit eivät ole kaupallisia vientejä, joten niitä ei merkitä raport-
tiin. Lisäksi tilapäisesti vietyjen tuotteiden on palattava Suomeen, joten on tärkeää, että
yritys on ilmoittanut tilapäisten vientiensä palanneen Suomeen.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Selvitys toteutuneista puolustustarvikeviennistä									
Laki puolustustarvikkeiden viennistä (282/2012) 33 §: Sen, jolle on myönnetty vienti-, siirto-, kauttakuljetus- tai välityslupa, on toimitettava puolustusministeriölle osaltaan puolivuosittain selvitys maasta viedyistä, siirretyistä, kauttakuljetuksen kohteena olleista tai välitetyistä puolustustarvikkeista.									
YRITYS:		ILMOITUS AJALTA:							
Lupanumero	Vientimaa	Tuote	ML-luokka	Määrä	Yksikkö	Vientipvm.	Arvo EUR	Pys./tilap. vienti	Lisätietoja

Kuva 10. Päivittämäni vientiselvityskaavake

Yllä on kuva (kuva 10) päivittämästäni vientiselvityskaavakkeesta. Tekemäni muutokset
ovat pieniä, eikä kaavakkeen ulkoasu juurikaan muuttunut. Tekemilläni muutoksilla on kui-
tenkin helpotettu sihteeriharjoittelijan työtä, sillä tietojen jalostaminen on nyt nopeampaa ja
muutama työvaihe on siirretty sihteeriharjoittelijalta kaavakkeen täyttäjälle.

9.2 Varsinaisen produktin laatiminen

Päivitettyäni vientiselvityskaavakkeen ryhdyin muistelemaan työharjoitteluni aikana näke-
miäni virheitä kaavakkeen täytössä. Listasin niitä ylös, ja kirjoitin toimintaohjeen jokaisen
virheen kohdalle. Nämä virheet käsittelin opinnäytetyöni aiemmassa kohdassa 7.5.

Listattuani mahdolliset virheet lähdin rakentamaan ohjetta uuden vientiselvityskaavakkeen
pohjalta. Laadin ohjeen kaavakkeen mukaisessa asajärjestyksessä ja pyrin neuvomaan
kohtien täytön mahdollisimman yksityiskohtaisesti. Tarvittaessa annoin konkreettisia esi-
merkkejä.

Ohjeen ensimmäisen luonnoksen valmistuttua lähetin sen sekä päivitetyn vientiselvitys-
kaavakkeen 1.2.2017 kommenttikierrokselle ministeriöön. Keskiviikkona 8.2.2017 sain pa-
lautetta ministeriön erityisasiantuntija Riikka Pitkäseltä. Hänellä oli tuotoksiini muutama
parannusehdotus, ja muokkasin niitä hänen ohjeidensa mukaisesti.

9.3 Palautekyselyn laatiminen yrityksille

Ministeriön antaman palautteen ja tekemieni korjausten jälkeen aloin luoda palautekyselyä
viejille. Ohjeen ensisijaisena tarkoituksena on auttaa puolustusministeriön asiakkaita, eli
puolustustarvikeviejä, joten on tärkeää saada heiltä kommentteja ja parannusehdotuksia.
Laadin kyselyni Webropol-sivustolla.

Kyselyssä esittelin jokaisen sivun alussa yhden kohdan ohjeistani. Sen jälkeen pyysin
vastaajaa arvioimaan ohjeen kohtaa valinta-asteikolla 1-5 esittämieni väitteiden mukai-
sesti. Väitteitä olivat esimerkiksi ohjeen selkeys, ymmärrettävyys sekä riittävä esimerkkien
määrä. Valinta-asteikon jälkeen sivulla oli avoin palautelaatikko, johon vastaaja pystyi va-
paasti kertomaan muutosehdotuksensa. Kyselyn loppuun lisäsin vielä muutaman yleisky-
symyksen ohjeen ymmärrettävyydestä ja pituudesta. Arvioin ohjeen täyttöajaksi noin 20
minuuttia. Saatuani palautekyselyn valmiiksi lähetin sen 28.2.2017 kommenttikierrokselle
ministeriöön.

Maanantaina 8.3.2017 sain palautetta ministeriöstä. Heidän mukaansa lähettämästäni ky-
selystä oli tullut liian pitkä. He ehdottivat, että lähettäisimme uuden vientiselvityskaavak-
keen ja tekemäni ohjeen viejille suoraan, ja pyytäisimme niistä avoimen palautteen.

Ymmärsin, että tekemäni kysely oli nykyisellään liian pitkä. Halusin kuitenkin vastaukset
tiettyihin kysymyksiin, joten en halunnut pyytää viejiltä pelkästään avointa palautetta. Pää-
tinkin muuttaa kyselyäni radikaalisti niin, että siitä tuli vain kolmisivuinen. Näin kyselyn

täyttämiseen menisi vain noin 5-10 minuuttia, ja mahdollisimman moni jaksaisi osallistua siihen.

Päivitetyn kyselyni ensimmäisellä sivulla kerroin vähän työni taustaa. Halusin painottaa vastaajille, että kyselyn täyttäminen ja ohjeeni kehittäminen olivat sekä ministeriön että viejien eduksi, ja tavoitteena oli säästää molempien aikaa ja resursseja (ks. kuva 11).

Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

Vientiselvitysohjeen palautekysely

Tervetuloa täyttämään laatimani vientiselvitysohjeen palautekyselyä!

Laatimani ohjeen tarkoituksena on tarjota selvityksen täyttäjälle vastaukset yleisimpiin kysymyksiin ja siten minimoida selvitystä koskevat epäselvyydet. Ohjeen avulla pyrimme vähentämään sekä ministeriön että yrityksenne työntekijöiden selvitykseen käyttämää aikaa.

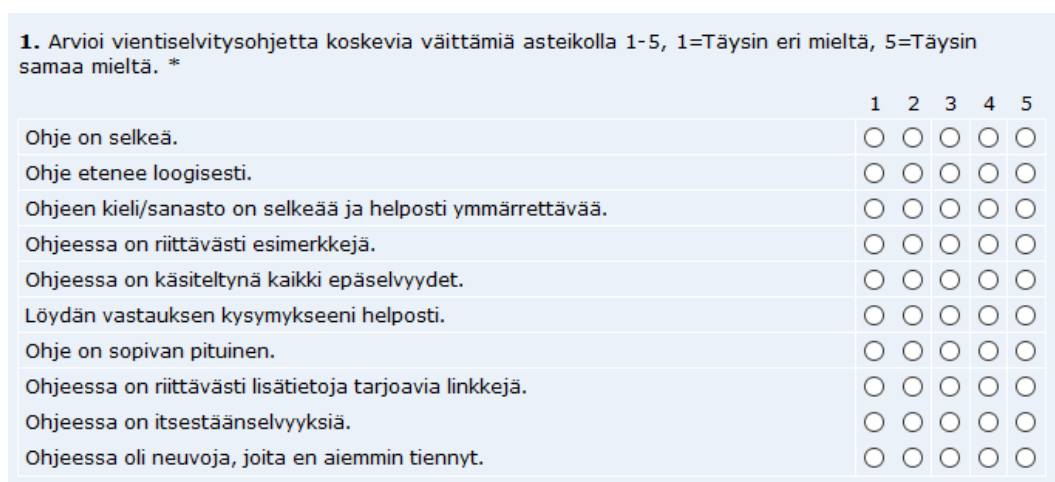
Tämän kyselyn avulla haluan tehdä ohjeesta vielä käyttäjäystävällisemmän, joten antamasi palaute on erittäin arvokasta ohjeen kehittämiseksi!

Vinkki: Pidäthän saamasi vientiselvitysohjeen ja päivitetyn vientiselvityskaavakkeen lähelläsi täyttäessäsi tätä kyselyä.

Kiitos osallistumisestasi!

Kuva 11. Päivitetyn kyselyni etusivu

Kyselyni toisella sivulla (ks. kuva 12) pyysin vastaajaa arvioimaan tekemääni ohjetta esittämieni väittämien mukaisesti. Pidin kiinni valintakysymyksistäni, sillä halusin saada vastaukset tiettyihin väitteisiin. Lisäsin kuitenkin sivun loppuun tilan avoimelle palautteelle, jotta vastaajat voisivat tarvittaessa kertoa parannusehdotuksensa vapaasti.

	1	2	3	4	5
Ohje on selkeä.	☐	☐	☐	☐	☐
Ohje etenee loogisesti.	☐	☐	☐	☐	☐
Ohjeen kieli/sanasto on selkeää ja helposti ymmärrettävää.	☐	☐	☐	☐	☐
Ohjeessa on riittävästi esimerkkejä.	☐	☐	☐	☐	☐
Ohjeessa on käsiteltyä kaikki epäselvyydet.	☐	☐	☐	☐	☐
Löydän vastauksen kysymykseeni helposti.	☐	☐	☐	☐	☐
Ohje on sopivan pituinen.	☐	☐	☐	☐	☐
Ohjeessa on riittävästi lisätietoja tarjoavia linkkejä.	☐	☐	☐	☐	☐
Ohjeessa on itsestäänselvyksiä.	☐	☐	☐	☐	☐
Ohjeessa oli neuvoja, joita en aiemmin tiennyt.	☐	☐	☐	☐	☐

Kuva 12. Päivitetyn kyselyni toinen sivu

Valintakysymyksissä ei ole En osaa sanoa -vaihtoehtoa, koska halusin välttää täysin neutraalien vastausten saamista. Kyselyssä on kuitenkin vaihtoehto 3, joka on arvoasteikon keskikohdassa, ja siten rinnastettavissa vastaukseen ”En tiedä”. Lähes kaikki väittämistäni ovat positiivisia lukuun ottamatta kohtaa ”Ohjeessa on itsestäänselvyksiä”. Päätin muotoilla väitteet positiivisiksi, koska silloin kysymykset oli helppo muotoilla yhdenmukaisiksi, ja vastausvaihtoehtoina pystyi käyttämään numeroarviointia.

Kyselyni viimeisellä sivulla (ks. kuva 13) pyydän vastaajaa arvioimaan päivittämäni vientiselvityskaavaketta väittämien mukaisesti. Kaavaketta koskevia väittämiä ei ole yhtä monta kuin ohjetta koskevia, sillä vientiselvityskaavakkeen sisältöä emme voi radikaalisti muuttaa. Halusin kuitenkin kysyä viejiltä, oliko excel-taulukko heidän mielestään helppo täyttää ja ymmärsivätkö he, miksi kaavakkeen tietoja tarvitaan.

3. Arvioi seuraavaksi päivitettyä vientiselvityskaavaketta koskevia väittämiä asteikolla 1-5, 1=Täysin eri mieltä, 5=Täysin samaa mieltä. *

	1	2	3	4	5
Excel-taulukko on helppo täyttää.	☐	☐	☐	☐	☐
Tiedän, mistä sekä paperinen että sähköinen lupanumero löytyvät.	☐	☐	☐	☐	☐
Tiedän tuotteideni ML-luokituksen.	☐	☐	☐	☐	☐
Tiedän, kehen olen yhteydessä, mikäli tuotteeni ML-luokitus on epäselvä.	☐	☐	☐	☐	☐
Ymmärrän, miksi lomakkeen tietoja kysytään.	☐	☐	☐	☐	☐
Huomaan eron aiempaan kaavakkeeseen verrattuna.	☐	☐	☐	☐	☐

Kuva 13. Päivitetyn kyselyni kolmas sivu

Lähetin päivitetyn kyselyni ministeriöön ja pyysin heitä lähettämään valitsemilleni yrityksille kyselykutsun. Valitsin vastaajiksi 13 puolustustarvikkeita vievää yritystä. Päätimme lähettää kyselykutsun ministeriön kautta, sillä yritykset ottaisivat varmasti suoraan viranomaiselta tulevan viestin vakavammin. Kutsu kyselyyn lähti 22.3.2017, ja yrityksille annettiin puolitoista viikkoa aikaa vastata siihen.

9.4 Kyselypalaute

Kyselyajan sulkeutuessa 31.3.2017 olin saanut palautetta viideltä henkilöltä. Olin suhteellisen tyytyväinen vastaajamäärään, sillä en ollut odottanutkaan suurta yleisöryntäystä ja sain vastaajilta arvokkaita kommentteja.

Kyselyn ensimmäisessä osiossa (ks. kuva 14) pyysin vastaajia arvioimaan laatimaani täyttöohjetta väitteiden mukaisesti asteikolla 1-5, 1=täysin eri mieltä ja 5=täysin samaa mieltä. Tästä osiosta sain keskiarvoksi 3,98, eli vastaajat olivat väitteideni kanssa suurimmaksi

osaksi samaa mieltä. Eniten hajontaa aiheuttivat kysymykset ”Ohjeessa on riittävästi lisätietoja tarjoavia linkkejä” sekä ”Ohjeessa oli neuvoja, joita en aiemmin tiennyt”. Lisätietoja-kysymys oli huono, sillä lisätietoja vaativia kohtia ohjeessa ei juurikaan ole. Erityisen hienoa oli kuitenkin huomata, että ainakin kahdelle vastaajalle ohjeessa oli jo nyt neuvoja, joita he eivät aiemmin olleet tienneet.

Vientiselvitysohje [Näytetään 5 vastaajaa, kyselyssä yhteensä 5 vastaajaa](#)

1. Arvioi vientiselvitysohjetta koskevia väittämiä asteikolla 1-5, 1=Täysin eri mieltä,

Vastaajien määrä: 5

	1	2	3	4	5	Yhteensä	Keskiarvo
Ohje on selkeä.	0	0	0	2	3	5	4,6
Ohje etenee loogisesti.	0	0	0	2	3	5	4,6
Ohjeen kieli/sanasto on selkeää ja helposti ymmärrettävää.	0	1	0	2	2	5	4
Ohjeessa on riittävästi esimerkkejä.	0	0	0	3	2	5	4,4
Ohjeessa on käsiteltyä kaikki epäselvyydet.	0	0	2	2	1	5	3,8
Löydän vastauksen kysymykseeni helposti.	0	0	0	3	2	5	4,4
Ohje on sopivan pituinen.	0	0	0	2	3	5	4,6
Ohjeessa on riittävästi lisätietoja tarjoavia linkkejä.	0	1	0	2	2	5	4
Ohjeessa on itsestäänselvyksiä.	2	2	1	0	0	5	1,8
Ohjeessa oli neuvoja, joita en aiemmin tiennyt.	0	1	2	0	2	5	3,6
Yhteensä	2	5	5	18	20	50	3,98

Kuva 14. Ohjeesta saamani palaute

Saman sivun avoimessa palautekentässä oli hyviä korjaus- ja lisäysehdotuksia, jotka pyrin ottamaan huomioon ohjetta muokatessani. Erityisen iloinen olin seuraavasta kommentista: ”Erittäin hyvä, että ohje julkaistaan. Tällaista on kaivattu jo aiemmin.”

Kyselyn toisessa osiossa (ks. kuva 15) pyysin vastaajia antamaan palautetta päivittämstäni vientiselvityskaavakkeesta.

3. Arvioi seuraavaksi päivitettyä vientiselvityskaavaketta koskevia väittämiä asteikolla 1-5, 5=Täysin samaa mieltä.

Vastaajien määrä: 5

	1	2	3	4	5	Yhteensä	Keskiarvo
Excel-taulukko on helppo täyttää.	0	0	0	1	4	5	4,8
Tiedän, mistä luvan lupanumero löytyy.	0	0	0	1	4	5	4,8
Tiedän tuotteideni ML-luokituksen.	0	0	0	0	5	5	5
Tiedän, kehen olen yhteydessä, mikäli tuotteeni ML-luokitus on epäselvä.	0	0	1	1	3	5	4,4
Ymmärrän, miksi lomakkeen tietoja kysytään.	0	0	0	2	3	5	4,6
Huomaan eron aiempaan kaavakkeeseen verrattuna.	0	1	2	0	2	5	3,6
Yhteensä	0	1	3	5	21	30	4,53

Kuva 15. Päivitetystä kaavakkeesta saamani palaute

Näiden vastausten keskiarvo oli edellistä parempi, 4,53. Eniten hajontaa aiheutti kysymys ”Huomaan eron aiempaan kaavakkeeseen verrattuna”. On totta, että ero vanhaan kaavakkeeseen ei ole huomattava, mutta pieniä yksityiskohtia on muutettu. Olin tyytyväinen luokiessani, että kaikki 5 vastaajaa tiesivät tuotteidensa ML-luokituksen. Heistä tosin vain 3 tiesi tarkalleen kehen olla yhteydessä, mikäli ML-luokitus oli epäselvä. Kahden vastaajan mielestä ohje oli selkeä ja havainnollisempi ja tarkempi kuin aiemmin.

9.5 Produktin viimeistely

Saamani arvokkaan palautteen jälkeen viimeistelin ohjeeni palautteen mukaisesti. Otin erityisesti huomioon virkkeiden pituuden, ja koitin jakaa liian pitkät lauseet erillisiksi virkkeiksi. Lisäksi päätin lisätä ohjeeseen esimerkkikuvia kaavakkeen oikeaoppisesta täyttämisestä (ks. kuva 16). Lisäksi kirjoitin ohjeeseen kokonaan oman osion siirtolupavienneille. Nämä kaikki toimenpiteet olivat asioita, joita yritykset antamassaan palautteessa pyysivät.

8. Täytä tuotteen vientipäivämäärä. Vientipäivämääräksi luetaan päivä, jolloin tuote on lähtenyt Suomen rajojen ulkopuolelle.

a) Vaikka samalla kertaa olisi viety useita eri tuotteita, on kaikki tuotteet kirjoitettava omalle rivilleen.

Tuote	ML-luokka	Määrä	Yksikkö	Vientipvm.
Tuote A		2	kpl	12.4.2017
Tuote B		4	kpl	12.4.2017
Tuote C		3	kpl	12.4.2017

Kuva 3 Tässä selvityksessä samalla kertaa on viety useita eri tuotteita, jotka kirjoitetaan omille riveilleen.

Kuva 16. Esimerkkikuva kaavakkeen täyttämisestä

Maanantaina 4.4.2017 tulin siihen tulokseen, että sekä ohje että kaavake olivat valmiita. Olin produktini laatimisprosessissa ottanut huomioon sekä kohtaamani täyttövirheet, että yritysten toiveet ohjeen parantamiseksi. Olin antanut tuotoksilleni kaikkeni, ja nyt ne olivat mielestäni julkaisukelpoisia. Sen johdosta lähetin ne ministeriöön, ja myönsin heille täydet oikeudet muokata ja käyttää tuotoksiani. Ministeriön mukaan produktini tullaan ottamaan käyttöön vuoden 2017 toukokuun aikana (Pitkänen 27.4.2017).

9.6 Hyvän hallintotavan toteutuminen produktissani

Viranomaisilta edellytetään toiminnassaan hyvää hallintotapaa. Hyvä hallintotapa tarkoittaa sitä, että erilaisilla säännöksillä turvataan viranomaisen toimintaan riittävä palvelutaso. Viranomaisen on hyvän hallintotavan mukaisesti selvitettävä asiakkaan asia huolellisesti, autettava häntä kohtuullisessa ajassa sekä neuvottava prosessin etenemisessä. (Minilex c.)

Hyvään hallintotapaan kuuluu palveluperiaate. Viranomaisen on annettava asiallista palvelua sekä neuvottava riittävästi asian hoidossa. Viranomaisen on velvollinen neuvomaan asiakasta tämän pyytämättä, jos käy selvästi ilmi, että neuvonnan tarve on suuri. (Minilex b.) Viranomaisena työskennellessäni huomasin, että neuvonnan tarve vientiselvitysprosessissa oli suuri. Edistinkin palveluperiaatteen toteutumista kirjoittamalla ohjeen asiakkaan avuksi.

Konkreettinen esimerkki hyvästä hallintotavasta on viranomaisen asiallinen ja hyvä kielenkäyttö. Hyvän kielenkäytön ominaisuuksia ovat muun muassa selkeys ja yksiselitteinen ymmärrettävyys. (Minilex a.) Juuri tähän panostin laatiessani produktiani. Ohjeen alussa asiakasta tiedotetaan siitä, mihin lakiin velvoite ilmoittaa vienneistä perustuu. Näin asiakas ymmärtää vaatimuksen perustuvan yhteiseen lainsäädäntöön. Lisäksi ohjeen useassa kohdassa olen antanut käytännön esimerkin joko tekstinä tai kuvana, jotta selitykseni olisi mahdollisimman yksiselitteinen. Palautekyselyssä sain palautetta siitä, että virkkeeni olivat liian pitkiä ja pilkkuja oli liikaa. Korjasin palautteen perusteella ohjetta niin, että kieli oli sujuvaa ja lauseet hieman lyhyempiä. En myöskään käyttänyt ohjeessa sanastoa tai termejä, joiden merkitys ei olisi asiayhteydessä käynyt ilmi.

10 Pohdinta

Opinnäytetyöni viimeisessä luvussa pohdin produktini arvoa, sähköisen järjestelmän vaikutusta produktini elinkaareen sekä arvioin opinnäytetyöprosessiani ja omaa oppimistani.

10.1 Produktini arvo

Produktillani eli vientiselvityskaavakkeen täyttöohjeella on käytännössä kaksi asiakaskuntaa; ohje helpottaa suorasti selvityksen täyttäjän työtä sekä epäsuorasti selvityksen tarkastajan työtä. Selvityksen täyttäjää auttaa erityisesti se, että rakensin ohjeen etenemään vientiselvityskaavakkeen kohtien mukaisessa järjestyksessä. Näin täyttäjät voivat tarvittaessa tarkistaa ohjeistuksen vain tiettyyn epäselvyyteen, eikä heidän tarvitse joka kerta selata koko ohjetta läpi. Tämä kannustaa mielestäni käyttämään ohjetta aktiivisesti.

Ohjeeni tuoma hyöty riippuu kuitenkin pitkälti siitä, kuinka tunnollisesti yritykset sitä hyödyntävät ja lukevat. Jos ja kun yritykset alkavat käyttää ohjetta, pienten väärinymmärrysten määrä vähenee. Tällöin sihteeriharjoittelijan ei tarvitse käyttää aikaa ns. turhien virheiden korjaamiseen, vaan hän voi keskittyä merkittävämpien epäselvyyksien selvittämiseen. Vientiselvitykset ja raportointi ovat loppujen lopuksi sihteeriharjoittelijan oheistyö, ja hänellä on päivittäin useita muita kiireellisempiä työtehtäviä, eikä vientiselvityksiin voi käyttää mahdottomasti aikaa. Tarvittaessa sihteeriharjoittelija voi jatkossa myös vedota ohjeeseeni, eikä hänen tarvitse oheistaa jokaista yritystä erikseen.

Sekä yritykset että ministeriön työntekijät ovat olleet kiitollisia tuotteistani. Kuten aiemmin mainitsin, kyselyssäni kävi ilmi, että ohjeistukselle on myös yritysten mielestä tarvetta. Ministeriön antaman palautteen mukaan ohjeeni ja kaavakkeeni olivat erittäin selkeitä ja hyödyllisiä (Pitkänen 27.4.2017).

10.2 Sähköisen järjestelmän vaikutus

Vuoden 2017 tammikuussa puolustusministeriö ja Tulli siirtyivät vientivalvonnassa sähköiseen järjestelmään. Tämä tarkoittaa sitä, että jatkossa puolustusministeriön puolella hakemus sekä liitteet toimitetaan sähköisesti, ja ministeriö myöntää sähköisen luvan. Järjestelmän ansiosta luvalla asiointi hoituu myös Tullissa sähköisesti.

Sähköinen järjestelmä tulee vaikuttamaan myös raportointiin. Ainakin tällä hetkellä raportointi tehdään selostamani kaavan mukaisesti, mutta teknisten ja taloudellisten mahdollisuuksien mukaan pyritään myös sähköistä järjestelmää hyödyntämään raportoinnissa.

Vaikka ei ole selvää, miten raportointi tullaan jatkossa hoitamaan, on ohjeelleni silti tarvetta, koska samoja tietoja tullaan kuitenkin kysymään viejiltä järjestelmästä huolimatta. (Pitkänen 27.4.2017.) Pienillä muokkauksilla uskon, että ohjettani pystytään hyödyntämään vielä pitkään.

10.3 Oman oppimisen arviointi

Opinnäytetyöni aikana olen ennen kaikkea tiedostanut sen, kuinka aikaa vievää ja tarkkaa tiedonhaku on. Useasta eri lähteestä on haettava tietoa yhden aiheen taustalle. Raportin kirjoittaminen vaatii paljon selvitystyötä ja erityisesti kykyä arvioida lähteen luotettavuutta, mikä nykymaailmassa on yhä haastavampaa. En ole aiemmin tehnyt näin laajaa tutkielmaa, ja erityisesti näin suuren tekstimäärän looginen jäsentely tuotti hieman haasteita.

Sisällöllisesti en koe oppineeni vientivalvonnasta niin paljon kuin opin työharjoitteluni aikana. Toki opin uusia, laissa määriteltyjä yksityiskohtia, mutta suuret linjaukset tunsin hyvin jo entuudestaan. Opin kuitenkin kirjoittamaan jälleen astetta sujuvammin, sekä erityisesti hahmottamaan sen, kuinka tärkeää on etukäteen suunnitella hyvin näin ison kirjoitusprosessin läpivienti.

10.4 Opinnäytetyöprosessin arviointi

Opinnäytetyöni päättyy opinnäytetyöprosessini arviointiin. Kun ryhdyin työharjoitteluni jälkeen tammikuun lopulla kirjoittamaan opinnäytetyötäni, ei se heti lähtenyt suunnitelmani mukaisesti. Innostuin tutkimaan lakia puolustustarvikkeiden viennistä, ja aloitin opinnäytetyöni kirjoittamisen tietoperustan kokoamisella. Vaikka olin suunnitellut kirjoittavani teoriaosuuden myöhemmin, oli toisaalta itselleni parempi, että tutustuin heti aluksi lakiin puolustustarvikkeiden viennistä. Silloin minun ei tarvinnut kirjoittaa pelkältä kokemuspohjalta.

Opinnäytetyöprosessissani ei onneksi juurikaan ollut hetkeä, jolloin olisin törmännyt jonkinlaiseen esteeseen tai motivaation puutteeseen. Tätä varmasti edisti työharjoittelu ja työskentely aiheen parissa, jolloin minulla oli jo valmiiksi vahva asiantuntemus vientivalvonnasta. Lisäksi pidin vientivalvonnassa työskentelystä, joten myös motivaationi pysyi korkealla opinnäytetyöprosessin ajan.

Puolimatkan palautteen jälkeen 14.3 olin hetken epävarma siitä, mistä lähteä korjaustoiminnoissa liikkeelle, sillä ongelmani oli tekstini jäsentely. Olin kirjoittanut lähes 40 sivua, ja sisällön hallinta oli jo hieman haastavaa. Onneksi pystyin ideoimaan tarvittavat muutokset ja tekemään rakenteesta lukijalle loogisemman.

Valmiin ohjeen ja päivitetyn kaavakkeen lähettäminen ministeriölle 4.4.2017 oli itselleni juhlallinen hetki. Vaikka opinnäytetyöni ei ollut vielä valmis, olin saanut toimeksiantajalleni tärkeimmät asiat eli produktini päätökseen. Olen erittäin tyytyväinen tuotoksiini ja toivon, että niistä on suurta hyötyä ministeriölle ja heidän asiakkailleen. Produktini tavoitteena oli ennen kaikkea luoda mahdollisimman informatiivinen ja loogisesti etenevä ohje puolustusministeriön asiakkaille vientiselvityskaavakkeen täyttöön. Aloitin työni tarkastelemalla vanhaa vientiselvityskaavaketta ja tein siihen tarvittavat päivitykset ja muutokset. Sen pohjalta laadin ohjeen, joka etenee kaavakkeen mukaisessa järjestyksessä. Lopputuloksena pystyin tarjoamaan puolustusministeriölle erittäin käytännönläheiset ja asiakaspalautteiden perusteella kehitetyt tuotokset.

Opinnäytetyöprosessiin on arvioitu kuluvan 15 opintopisteen edestä työtunteja, eli yhteensä noin 405 tuntia. Vaikka en ole pitänyt työtunneistani kirjaa, olen varma, etteivät työtuntini jää kauas. Olen todella panostanut opinnäytetyöhöni ja nähnyt vaivaa sen kirjoittamisessa ja produktien luomisessa. Olen opinnäytetyöprosessiini erittäin tyytyväinen, sillä se osoittaa perehtyneisyyttäni asiaan sekä kiinnostustani työharjoitteluani vastaaviin tehtäviin jatkossakin.

Lähteet

Aamulehti, 23.12.2016. Suomi saattaa ostaa 10 miljardin euron hävittäjät EU-rahalla. Luettavissa: <http://www.aamulehti.fi/kotimaa/suomi-saattaa-ostaa-10-miljardin-euron-havittajat-eu-rahalla-24162090/>. Luettu: 17.3.2017.

Aluevalvontalaki 18.8.2000/755.

Euroopan unionin yhteinen puolustustarvikeluettelo. Euroopan unionin virallinen lehti C107/1, 9.4.2014. EUR-Lex. Luettavissa: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A52014XG0409\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A52014XG0409(01)). Luettu: 24.3.2017.

European Commission a. Certified Enterprises Register. Luettavissa: <http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/certider/index.cfm?fuseaction=undertakings.countries>. Luettu: 17.1.2017.

European Commission b. Certified Enterprises. Luettavissa: <http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/certider/index.cfm?fuseaction=undertakings.list&country=FI>. Luettu: 17.1.2017.

Government Communication. Strategic Export Control in 2015 – Military Equipment and Dual-Use Items. Luettavissa: https://www.sipri.org/sites/default/files/SWE_15_ENG.pdf. Luettu: 21.3.2017.

Hallintopoliittinen osasto. Puolustusministeriö. Luettavissa: http://www.defmin.fi/ministerio/puolustusministerio/organisaatio/hallintopoliittinen_osasto. Luettu: 17.3.2017.

Hallintoyksikkö. Puolustusministeriö. Luettavissa: <http://www.defmin.fi/ministerio/puolustusministerio/organisaatio/hallintoyksikko>. Luettu: 17.3.2017.

Henkilöstöyksikkö. Puolustusministeriö. Luettavissa: http://www.defmin.fi/ministerio/puolustusministerio/organisaatio/resurssipoliittinen_osasto/henkilostoyksikko. Luettu: 17.3.2017.

HX-hävittäjähanke. Puolustusministeriö. Luettavissa: http://www.defmin.fi/puolustushallinto/strategiset_suorituskykyhankkeet/havittajahanke_hx. Luettu: 17.3.2017.

Kippo, J. 24.12.2014. Kansainvälinen asekauppasopimus astuu voimaan. Yle. Luettavissa: <http://yle.fi/uutiset/3-7707362>. Luettu: 24.3.2017.

Kokkonen, J. 28.4.2017. Laivue 2020-hankkeen suunnittelusopimus solmittiin. Ruotuväki. Luettavissa: <http://ruotuvaki.fi/-/laivue-2020-hankkeen-suunnittelusopimus-solmittiin>. Luettu: 3.5.2017.

Laivue 2020a. Puolustusvoimien strateginen hanke. Puolustusministeriö. Luettavissa: http://www.defmin.fi/files/3686/Laivue2020_PLM_2017_verkkojulkaisu.pdf. Luettu: 17.3.2017.

Laivue 2020b. Laivue 2020 – havainnekuvat. Puolustusministeriö. Luettavissa: https://defmin.fi/puolustushallinto/strategiset_suorituskykyhankkeet/taistelualushanke_laivue_2020/laivue_2020_havainnekuvat. Luettu: 28.4.2017.

Laki kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta 26.7.1996/562.

Materiaaliyksikkö. Puolustusministeriö. Luettavissa: http://www.defmin.fi/ministerio/puolustusministerio/organisaatio/resurssipoliittinen_osasto/materiaaliyksikko. Luettu: 17.3.2017.

Minilex a. Viranomaisen kielenkäyttö on oltava asiallista. Luettavissa: <https://www.minilex.fi/a/viranomaisen-kielenk%C3%A4ytt%C3%B6-on-oltava-asiallista>. Luettu: 10.4.2017.

Minilex b. Viranomaisen neuvontavelvollisuus. Luettavissa: <https://www.minilex.fi/a/viranomaisen-neuvontavelvollisuus>. Luettu: 10.4.2017.

Minilex c. Mitä on hyvä hallintotapa? Luettavissa: <https://www.minilex.fi/a/mit%C3%A4-on-hyv%C3%A4-hallintotapa>. Luettu: 10.4.2017.

MTS a. Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta MTS. Puolustusministeriö. Luettavissa: http://www.defmin.fi/tehtavat_ja_toiminta/viestinta/maanpuolustustiedotuksen_suunnittelukunta_mts. Luettu: 17.3.2017.

MTS b. Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta MTS. Puolustusministeriö. Luettavissa: http://www.defmin.fi/ministerio/puolustusministerio/organisaatio/maanpuolustustiedotuksen_suunnittelukunta_mts. Luettu: 17.3.2017.

MTV, 2.12.2015. Hornetin seuraajahankinta konkretisoituu – kirjeet neljälle valtiolle lähipäivinä. Hävittäjä-kuva. MTV. Luettavissa: <http://www.mtv.fi/uutiset/kotimaa/artikkeli/hornetin-seuraajahankinnasta-kirje-neljalle-valtiolle-lahipaivina/5589294>. Luettu: 28.4.2017.

Neuvoston yhteinen kanta 2008/944/YUTP. Neuvoston yhteinen kanta sotilasteknologian ja puolustustarvikkeiden viennin valvontaa koskevien yhteisten sääntöjen määrittämisestä. Euroopan unionin virallinen lehti L335/99, 13.12.2008. Luettavissa: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:32008E0944&from=EN>. Luettu: 21.3.2017.

Nieminen, T. 23.10.2016. Sipilän hallitus siunasi sotilaskiväärien kaupat sortovaltio Turkmenistaniin ja Jemenissä sotiviin arabimaihin – Miksi Suomen linja muuttui? Helsingin Sanomat. Luettavissa: <http://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000002926568.html>. Luettu: 22.3.2017.

NRF 2015. National report of Finland for 2015. Puolustusministeriö. Luettavissa: http://www.defmin.fi/files/3512/National_Report_of_Finland_for_2015.pdf. Luettu: 21.3.2017.

Pitkänen, R. 27.4.2017. Erityisasiantuntija. Puolustusministeriö. Sähköposti 27.4.2017.

Pitkänen, R. 7.4.2017. Erityisasiantuntija. Puolustusministeriö. Sähköposti 7.4.2017.

PLM kannanotto 2016. Puolustusministeriön kannanotto HS:n asevientiä koskevaan artikkeliin. 2.11.2016. Puolustusministeriö. Luettavissa: http://www.defmin.fi/files/3549/Puolustusministerion_kannanotto_HSn_asevientiartikkeliin.pdf. Luettu: 22.3.2017.

PTV. Laki puolustustarvikkeiden viennistä 8.6.2012/282.

Puolustusministeriö a. Puolustusministeriö lyhyesti. Luettavissa: <http://www.defmin.fi/ministerio/puolustusministerio>. Luettu: 17.3.2017.

Puolustusministeriö b, 22.11.2016. Puolustusvoimien logistiikkalaitos sai vastaukset Hornetien seuraajahankkeen tietopyyntöihin. Tiedote. Luettavissa: http://www.defmin.fi/puolustushallinto/strategiset_suorituskykyhankkeet/havittajahanke_hx/hx-hankkeen_tiedotteet. Luettu: 17.3.2017.

Puolustusministeriö c. Yleiset siirtoluvat. Puolustusministeriö. Luettavissa: http://www.defmin.fi/tehtavat_ja_toiminta/puolustushallinnon_voimavarat/puolustustarvikkeiden_vienti_siirto_kauttakuljetus_ja_valitys/yleiset_siirtoluvat. Luettu: 17.1.2017.

Puolustusministeriö d. Ohjeita lupien hakijalle. Puolustusministeriö. Luettavissa: http://www.defmin.fi/files/3580/OHJEITA_LUPIEN_HAKIJALLE.pdf. Luettu: 12.4.2017.

Puolustusministeriö e. Organisaatio. Puolustusministeriö. Luettavissa: <http://www.defmin.fi/ministerio/puolustusministerio/organisaatio>. Luettu: 28.4.2017.

Puolustusministeriö f. Puolivuositaiset vientiselvitykset. Vienti-ilmoitus. Puolustusministeriö. Luettavissa: http://www.defmin.fi/tehtavat_ja_toiminta/puolustushallinnon_voimavarat/puolustustarvikkeiden_vienti_siirto_kauttakuljetus_ja_valitys/lomakkeet/puolivuositaiset_vientiselvitykset. Luettu: 28.4.2017.

Puolustusministeriö g. 24.4.2017. Hornetin seuraajahankkeen tarjouspyyntö lähetetään kaikille hävittäjäkandidaateille. Puolustusministeriö. Luettavissa: http://www.defmin.fi/ajankohtaista/tiedotteet/hornetin_seuraajahankkeen_tarjouspyynto_lahetetaan_kaikille_havittajakandidaateille.8402.news. Luettu: 3.5.2017.

Puolustuspoliittinen osasto. Puolustusministeriö. Luettavissa: http://www.defmin.fi/ministerio/puolustusministerio/organisaatio/puolustuspoliittinen_osasto. Luettu: 17.3.2017.

Puolustusvoimat. Lindberg, Jarmo Ilmari. Luettavissa: <http://puolustusvoimat.fi/kenraali-jarmo-lindberg>. Luettu: 17.3.2017.

Resurssipoliittinen osasto. Puolustusministeriö. Luettavissa: http://www.defmin.fi/ministerio/puolustusministerio/organisaatio/resurssipoliittinen_osasto. Luettu: 17.3.2017.

Rikoslaki 19.12.1889/39.

RP 2016. Rapport au Parlement 2016 sur les exportations d'armement de la France. Ministère de la Défense. Luettavissa: <https://www.sipri.org/sites/default/files/France%20report%202016.pdf>. Luettu: 21.3.2017.

SaferGlobe. SaferGlobe, Rauhan ja turvallisuuden ajatushautomo. SaferGlobe. Luettavissa: https://saferglobe.fi/wp-content/uploads/2012/06/Flyer_V09_web.pdf. Luettu: 21.3.2017.

Sheffield, H. 24.2.2016. Arms trade. Independent. Luettavissa: <http://www.independent.co.uk/news/business/news/arms-trade-exporters-importers-weapons-transfers-sipri-a6891491.html>. Luettu: 21.3.2017.

Sipri. About Sipri. Luettavissa: <https://www.sipri.org/about>. Luettu: 21.3.2017.

Tietohallintoyksikkö. Puolustusministeriö. Luettavissa: http://www.defmin.fi/ministerio/puolustusministerio/organisaatio/resurssipoliittinen_osasto/tietohallintoyksikko. Luettu: 17.3.2017.

Tulli a. Mitä vienti on? Tulli. Luettavissa: <http://tulli.fi/yritysasiakkaat/vienti/mita-vienti-on->. Luettu: 27.3.2017.

Tulli b. Vienti-ilmoittaminen. Tulli. Luettavissa: <http://tulli.fi/yritysasiakkaat/vienti/vienti-ilmoittaminen>. Luettu: 27.3.2017.

Tulli c. Tavarakoodi eli tullinimike. Tulli. Luettavissa: <http://tulli.fi/henkiloasiakkaat/netistatilaajalle/tullinimikkeet>. Luettu: 27.3.2017.

Turvallisuuskomitea. Luettavissa: <http://www.turvallisuuskomitea.fi/index.php/fi/>. Luettu: 17.3.2017.

Turvallisuuskomitean sihteeristö. Puolustusministeriö. Luettavissa: http://www.defmin.fi/ministerio/puolustusministerio/organisaatio/turvallisuuskomitean_sihteeristo. Luettu: 17.3.2017.

Viestintäyksikkö. Puolustusministeriö. Luettavissa: <http://www.defmin.fi/ministerio/puolustusministerio/organisaatio/viestintayksikko>. Luettu: 17.3.2017.

Yhdyskunta- ja ympäristöyksikkö. Puolustusministeriö. Luettavissa: http://www.defmin.fi/ministerio/puolustusministerio/organisaatio/resurssipoliittinen_osasto/yhdyskunta-_ja_ymparistoyksikko. Luettu: 17.3.2017.

Liitteet

Liite 1. Ohje

Puolustusministeriön ohje vientiselvityskaavakkeen täyttöön

Laissa puolustustarvikkeiden viennistä (282/2012) säädetään, että sen, jolle on myönnetty vienti-, siirto-, kauttakuljetus- tai välityslupa, on toimitettava puolustusministeriölle selvitys toteutuneista vienneistä. Kaavake selvityksen tekemiseen löytyy ministeriön nettisivuilta:

(Tehdävät ja toiminta – Puolustushallinnon voimavarat – Puolustustarvikkeiden vienti, siirto, kauttakuljetus ja välitys – Lomakkeet – Puolivuositteiset vientiselvitykset).

Täytähän kaavakkeen seuraavien ohjeiden mukaisesti.

1. Täytä yrityksen nimi sekä aikaväli, jona viennit ovat toteutuneet.
  - a) Mikäli yrityksen nimi on vaihtunut luvan saamisen jälkeen, mainitse molemmat nimet Yritys-kohdassa.

Huomio 1. Käytähän Ilmoitus ajalta -kohdassa puolustusministeriön antamia ajanjaksoja:
    - neljännesvuosittain 1.1-30.3, 1.4-30.6, 1.7-30.9 ja 1.10-30.12
    - tai puolivuositteain 1.1-30.6 ja 1.7-30.12.
2. Täytä luvan tunnistamiseen tarkoitettu, puolustusministeriön antama lupanumero (PLMxxxxxxxx).
3. Täytä vientimaaksi tuotteiden lopullinen määrämaa.
  - a) Komponenttiviennissä täytä tuotteiden vastaanottajamaa ja kirjoita lisätietoihin lopullinen määrämaa, jos se on tiedossa.
4. Täytä Tuote-kohtaan 1 tuote per rivi. Katso tarvittaessa kohdan 8 esimerkit.
  - a) Käytä aina samaa tuotetermiä, jolle lupa on myönnetty. Mikäli tuote on luvassa englanniksi tai tuote on numerosarja, kirjoita Tuote-kohtaan tuotteen suomennos. Kerro tarvittaessa myös lyhyt kuvaus siitä, mihin käyttöön tuote on suunniteltu.
  - b) Mikäli viety tuote on adapteri/varaosa toiselle tuotteelle X, kirjoita Tuote-kohtaan viety tuotteen nimi. Sen jälkeen kirjoita Lisätietoja-kohtaan esimerkiksi ”Viety tuote on varaosa/adapteri luvan PLMxxxxxxxx tuotteelle X”.

Tuote	ML-luokka	Määrä	Yksikkö	Vientipvm.	Arvo EUR	Pys./tilap. vienti	Lisätietoja
Tuote A		7	kpl	5.4.2017			Viety tuote on varaosa luvan PLMxxxxxxxx tuotteelle X

Kuva 17. Esimerkki varaosaviennistä.

- c) Mikäli luvassa on myönnetty eri kappalemäärät tuotteen X eri malleille, on vientiselvityksessä ehdottomasti käytettävä yksilöivää tuotetietoa.

Tuote	ML-luokka	Määrä	Yksikkö	Vientipvm.
Tuote Xa		3	kpl	11.3.2017
Tuote Xb		8	kpl	11.3.2017

Kuva 18. Saman tuotteen eri mallit ovat omilla riveillään.

5. Täytä jokaiselle tuotteelle oma ML-luokitus.
  - a) Ohje ML-luokitteluun löytyy Euroopan unionin yhteisestä puolustustarvikeluettelosta osoitteesta: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A52014XG0409\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A52014XG0409(01)).
  - b) Jos olet epävarma tuotteesi ML-luokituksesta, ota yhteyttä ministeriöön:
 Erityisasiantuntija Riikka Pitkänen, puh. 02 95 140 421
 Hallitussihteeri Tuomas Venho, puh. 02 95 140 414
6. Täytä viedyn tuotteen yhteismäärä.
 Huomio 1. Yhdelle riville tulee yhden tuotteen yhteismäärä. Katso tarvittaessa kohdan 8 esimerkit.
7. Täytä määrän yksikkö.
  - a) Vietyjen tuotteiden määrä on aina, jos mahdollista, ilmoitettava kappaleissa.
8. Täytä tuotteen vientipäivämäärä. Vientipäivämääräksi luetaan päivä, jolloin tuote on lähtenyt Suomen rajojen ulkopuolelle.
  - a) Vaikka eri tuotteita olisi viety yhdellä kertaa, on kaikki tuotteet kirjoitettava omalle rivilleen.

Tuote	ML-luokka	Määrä	Yksikkö	Vientipvm.
Tuote A		2	kpl	12.4.2017
Tuote B		4	kpl	12.4.2017
Tuote C		3	kpl	12.4.2017

Kuva 19. Tässä selvityksessä samalla kertaa on viety useita eri tuotteita, jotka kirjoitetaan omille riveilleen.

- b) Jos samaa tuotetta on viety useassa eri erässä, lasketaan ne eri vienneiksi. Tällöin jokaisen viennin tiedot on kirjattava erikseen omalle rivilleen.

Tuote	ML-luokka	Määrä	Yksikkö	Vientipvm.
Tuote A		4	kpl	5.4.2017
Tuote A		2	kpl	10.5.2017
Tuote A		6	kpl	12.6.2017

Kuva 20. Tässä selvityksessä samaa tuotetta on viety useassa eri erässä, jolloin tiedot tulevat omille riveilleen.

9. Täytä yhden tuotteen yhteenlaskettu arvo euroissa.
- a) Mikäli kauppa on tehty muulla valuutalla, muunna valuutta euroiksi esimerkiksi Internetistä löytyvällä valuuttamuuntajalla.
10. Merkitse, onko vienti pysyvä vai tilapäinen.
- a) Pysyväksi vienniksi lasketaan vienti, jonka tuotteet eivät palaa enää Suomeen. Tilapäisessä viennissä tuotteet palaavat Suomeen.
11. Täytä Lisätietoja-kohtaan tiedot, jotka voivat olla vientiselvityksen tarkastajan kannalta tärkeitä.
- a) Lisätietoja-kohdassa voi mainita esimerkiksi:
- jos vienti on tehty yleisellä siirtoluvalla
  - jos vienti on palautus-, huolto- tai takuuvienti
  - jos vienti on esittely- tai näyttelytarkoitukseen
  - tarkempi tieto varaosa- tai adapteriviennistä
  - komponenttiviennin lopullinen määrämaa
12. Kun selvitys on valmis, tallenna se muokattavana .xls-tilukkona ja lähetä osoitteeseen exportcontrol@defmin.fi.

Huomio 1. Älä lähetä taulukkoa pdf-muodossa.

Huomio 2. Älä lähetä keskeneräisiä selvityksiä. Mikäli lopullisten tietojen keräämisessä kestää, odota, että saat lopulliset tiedot vienneistä ja lähetä taulukko vasta sen jälkeen.

Yleisiä ohjeita:

- Vientiselvitys tulee lähettää aina, kun sinulla on voimassa oleva lupa. Jos vientejä ei ole toteutunut, tulee sinun kuitata se puolustusministeriölle.
- Ole tarkkana numeroiden kopioinnissa riviltä toiselle, sillä usein Excel muuttaa viimeisen numeron suuremmaksi.
- Taulukkoa on mahdollista muokata, joten katsothan, että tiedot näkyvät selkeästi.
- Mikäli täytät samaan excel-tiedostoon useaan eri välilehteen tietoja, muistathan antaa niille nimet.
- Vientiselvityksiä tarkistaa silloinen sihteeriharjoittelija. Harjoittelija vaihtuu noin kaksi kertaa vuodessa, ja yrityksiltä pyydetään kärsivällisyyttä uuden henkilön aloittaessa.

Yleisellä siirtoluvalla tehdyt viennit

Myös yleisellä siirtoluvalla tehdyt viennit tulee ilmoittaa vientiselvityksessä. Selvityksen täyttämässä voi käyttää yleisiä täyttöohjeita seuraavin huomioin:

1. Muista täyttää sinulle myönnetyn rekisteröitymistodistuksen lupanumero.
2. Muista täyttää kohta ”Pysyvä/tilapäinen vienti” huolella.
3. Kirjoita lisätietoihin
  - a) teksti ”Yleinen siirtolupa”
  - b) tieto siitä, oliko vienti huoltoon, esittelyyn tai näyttelyyn.
4. Mikäli yleisellä siirtoluvalla tehtyjä vientejä on paljon, kannattaa harkita kyseisten vientien kirjaamista kokonaan omaan taulukkoon.

Yleisen siirtoluvan haltijan on pidettävä yksityiskohtaista kirjanpitoa toteuttamistaan siirroista. Puolustustarvikkeiden vientilain (282/2012) mukaan kirjanpitoon on sisällytettävä seuraavat tiedot:

- 1) siirretty puolustustarvike
- 2) puolustustarvikkeen määrä ja euromääräinen arvo
- 3) siirtopäivät
- 4) vastaanottaja
- 5) loppukäyttö ja loppukäyttäjä, jos nämä ovat tiedossa
- 6) selvitys siitä, että tiedot mahdollisista siirtolupaan liitetyistä vientirajoituksista on toimitettu puolustustarvikkeiden vastaanottajalle.

(7 luku, 33 §)

Liite 2. Vientiselvityskaavake

Selvitys toteutuneista puolustustarvikkeen viennistä

Laki puolustustarvikkeiden viennistä (282/2012) 33 §: Sen, jolle on myönnetty vienti-, siirto-, kauttakuljetus- tai välityslupa, on toimitettava puolustusministeriölle osaltaan puolivuositteittain selvitys maasta viedyistä, siirretyistä, kauttakuljetuksen kohteena olleista tai välitetyistä puolustustarvikkeista.

YRITYS:

ILMOITUS AJALTA:

Lupanumero	Vientimaa	Tuote	ML-luokka	Määrä	Yksikkö	Vientipvm.	Arvo EUR	Pys./tilap. vienti	Lisätietoja